

Makale tarihçesi: Alındı: 12 Kasım 2021 Kabul edildi: 11 Mayıs 2021

DOI: <https://doi.org/10.33182/gd.v8i3.741>

İzmir’de Öznenin Sesi: Genç Suriyelilerin Sinema ve Göç Sineması ile Eşitsiz İlişkileri

Ahmet Ceylan¹, İsa Uslu² ve Ayşem Selen Mantoğlu³

“...Eğer ben ölmüş olsaydım kimse sorun etmez.

Bir Suriyeli öldü derler...”

-“Saf” filminden.

“Bırol Ünel” ve tüm göç sineması emekçilerine...

Öz

Çalışma; İzmir’de yaşayan Genç Suriyeli mültecilerin entegrasyon süreçlerindeki bir araç olarak sinemayı takip eğilimlerinin; bu doğrultuda tercih ettikleri film izleme platformlarının ve ilgili yönelimlere etki eden faktörlerin tespit edilmesini amaçlamıştır. Araştırmada; Türkiye’deki genç Suriyeli mültecilerin sinema ve göç sineması ile olan ilişkileri ve konu özelindeki değerlendirmeleri, 2019 yılının Ekim ve Kasım aylarında gerçekleştirilen 19 yarı yapılandırılmış mülakat çerçevesinde ele alınmıştır. Katılımcı grubun farklı sosyo-ekonomik, etnik ve eğitim düzeyindeki gençlerden oluşması, katılımcılar arasında karşılaştırma yapabilmeye olanağı güçlendiren bir etmen olmuştur. Bu bağlamda sosyo-ekonomik faktörler, eğitim düzeyi, dil yeterliliği, cinsiyet, kültürel unsurlar, geçmiş travmalar ve kişisel ilgi düzeyleri katılımcıların film ve göç sineması ile olan eşitsiz ilişkilerindeki belirleyici unsurlar olarak ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinema; Göç sineması; Suriyeli mülteciler; Entegrasyon; İzmir

ABSTRACT IN ENGLISH

The Voice of The Subject in Izmir: The Unequal Relations of Young Syrians with Cinema and Migration Cinema

As a tool in the integration processes of young Syrian refugees living in Izmir, the study aimed to determine cinema follow-up trends and cinema follow-up platforms and to determine the factors affecting the relevant orientations. The relationship of young Syrian refugees in Turkey with cinema and migration cinema and their assessments on the subject were discussed within the framework of 19 semi-structured interviews conducted in October and November

¹ Ahmet Ceylan, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Ana Bilim Dalı, Yükseköğretim Kurulu 100/2000 Projesi Göç Çalışmaları Doktora Programı, İzmir, Türkiye.

E- posta: ahmetceylan.politik@gmail.com.

² İsa Uslu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Doktora Programı, Muğla, Türkiye. E-posta: isa.uslu20@gmail.com. Sorumlu Yazar.

³ Ayşem Selen Mantoğlu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Doktora Programı, İzmir, Türkiye. E-posta: amantolu@yahoo.com.

2019. The fact that the participating group consists of young people at different socio-economic, ethnic and educational levels was a factor that strengthened the ability to make comparisons between participants. In this context, socio-economic factors, education level, language proficiency, gender, cultural elements, past traumas and levels of personal interest have come to the fore as determining factors in the unequal relations of participants with cinema and migration cinema.

Keywords: Cinema; Migration cinema; Syrian refugees; Integration; İzmir

Giriş

Araştırmanın konusu; Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) demografik tasnifinden yola çıkarak, 15-24 yaş arası (UNESCO, 1981) genç Suriyeli mültecilerin⁴ genelde sinemayı ve daha dar çerçevede göç temalı filmleri takip eğilimlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi ve göç sinemasına ilişkin değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Araştırmanın amacı, alan araştırmasından ele edilecek bulgular çerçevesinde; politika yapıcılara, yerel yöneticilere, kent kamuoyu bileşenlerine ve sivil toplum örgütlerine konu özelinde bilimsel veri desteği sağlayabilmek ve sosyo-kültürel entegrasyon sürecine katkı sunabilmektir. Araştırmanın soruları;

1. Genç Suriyeli mültecilerin genel olarak film takip trendlerinin incelenmesi,
2. Genç Suriyeli mültecilerin göç sinemasına olan ilgi düzeyleri,
3. Göç filmlerinin, kendi göç pratikleri ile uyumluluk düzeyine ilişkin görüşleri,
4. Mültecilerin film takiplerinde cinsiyetin rolü,
5. Mültecilerin film takiplerinde sosyo-ekonomik ve kültürel konumun etkisinin tespiti,
6. Mültecilerin film takip süreçlerinde kullandıkları araçlar ve bunların nedenselliğinin analizi şeklinde gelişmiştir.

Araştırmanın önemi konu ve mekân/yer başlıkları olmak üzere iki temel faktör çerçevesinde özetlenecektir. Çalışma, göç filmlerinin iletişim dilinin tahlili üzerine yoğunlaşan hâkim literatürün aksine filmlere ve göç sinemasına mülteci odaklı yaklaşım geliştirilmesi açısından özgün bir nitelik taşımaktadır. Çalışmanın öneminin yer boyutu ise alan araştırmasının hayata geçirildiği İzmir şehrinin bu konudaki özgünlüğünden kaynaklanmaktadır. İzmir; yaşam tarzı göçleri, uluslararası öğrenci göçleri, yardımcı ev hizmetleri alanındaki göçler, geçici koruma altındaki Suriyeliler ve düzensiz göç hareketleri olmak üzere farklılaşan uluslararası göç akışlarına aynı anda ev sahipliği yapmaktadır. Şehrin ve şehir hinterlandına dâhil kıyı kesimlerinin Avrupa'ya yönelik düzensiz göç rotaları arasında bulunması, yer boyutunun belirleyici bir diğer önemini oluşturmuştur. Bu bağlamda İzmir'deki Suriyeli genç mültecilerin sinema ve göç sineması ile olan ilişkilerinin; sosyo-kültürel entegrasyonlarına olan etkisinin tespiti, çalışmanın özgün yönleri arasında yer almaktadır. Çalışmanın, ilgili yönleriyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda ön plana çıkan bir başka faktör ise araştırmanın evrenini oluşturan yaş grubu çerçevesinde belirlemektir. Yaş aralığı itibarıyla farklı film takip platformlarına ulaşım konusunda ön plana çıkan demografik gruplar arasında yer alan 15-24 yaş arası mültecilerin görüş ve değerlendirmeleri, sosyal ve kültürel entegrasyon

⁴ Türkiye, 1951 Cenevre Konvansiyonu çerçevesinde mülteci statüsü kabulüne ilişkin geliştirmiş olduğu coğrafi çekince şartını korumaktadır. Bu bağlamda bir süre için "misafir" olarak ele alınan Türkiye'deki Suriyelilerin statüsü; 2012 yılında yayınlanan Başbakanlık genelgesi, 2013 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ve 22 Ekim 2014 tarihli yönetmelik çerçevesinde yeniden tanımlanmıştır. Türkiye'deki Suriyeliler ilgili yaklaşım çerçevesinde "Geçici Koruma" ve "Şartlı Mülteci" olarak görülmüşlerdir. Bununla birlikte akademik yazımda Suriyelilerin konumunun; uluslararası göç hukuku ve terminolojisi bağlamında "sığınmacı" ve "mülteci" olarak ele alındığı bilinmektedir (Şimşek, 2017, İçduygu, 2017, Kaya, 2017, Göksel, 2019). Bu doğrultuda çalışmada "mülteci" ifadesi tercih edilmiştir.

süreçleri bağlamında önem arz etmektedir. Ele alınan grubun Türkiye’de devam edeceği öngörülen yaşantılarındaki entegrasyon başarısı, gelecek kuşak Suriyelilerin Türkiye toplumuna uyum ve entegrasyonunu belirleyebilecek temel sosyolojik etkenler arasında yer almaktadır.

Çalışmanın yönteminde literatür taraması ve niteliksel alan araştırmasından istifade edilmiştir. Araştırmanın evrenini 15-24 yaş arası Suriyeli mülteciler oluştururken, ilgili gruba ulaşım noktasında yaşanan sınırlılıklar çerçevesinde araştırmanın örneklem grubunu 18-24 yaş arası Suriyeliler oluşturmuştur. Araştırma kapsamında 12’si erkek ve 7’si kadın olmak üzere toplam 19 kişi ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış mülakat teknikleri kullanılmıştır. İlgili alan araştırması, 2019 yılının Ekim ve Kasım aylarında İzmir’de gerçekleştirilmiştir. Kadın katılımcı sayısının erkek katılımcılardan daha az olması, kadın katılımcılara ulaşma noktasında araştırmanın sınırlılıklarından olmuştur. Alan araştırmasında evli Suriyeli kadın katılımcıların görüşme seanslarına eşleri de katılım göstermiştir. Bu durum kadın katılımcıların cevaplarını etkileyebilecek bir faktör olarak çalışmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmuştur. Evli olmayan kadınlardan birisinin de ağabeyi konumunda bulunan aile üyesi ile birlikte görüşmelere katılması da ilgili sınırlılık çerçevesinde ele alınmaya uygundur.

Alan araştırmasında, Suriyeli genç mültecilerle yapılan derinlemesine görüşmeler; Sosyo-ekonomik ve Toplumsal Konum: Eğitimin Farklılaştırıcı Etkisi, Ortak Yaşam, Dil ve Sosyal Ayrımcılık, Mülteci Kadınlar ve Sinema Takibindeki Hane İçi “Sosyal Mesafe”: Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık Gezegeni, “Annemin Hicret Defteri Benim İlk Senaryom”: Azam Ali’den Elvir Balıç’e Örnek Alınan Portreler ve Katılımcıların Göç Sinemasına Yönelik Genel Gözlemleri başlıkları altında incelenmiştir. Bu bölümlerin açılmasında; sosyo-ekonomik faktörlerin, eğitim düzeyinin, dil yeterliliğinin ve cinsiyetin, dolayısıyla katılımcıların demografik özelliklerinin, kültürel unsurların, geçmiş travmalar ve kişisel ilgi düzeylerinin film ve göç sineması ile olan ilişkilerinde temel etmenler olarak sivrilmesi belirleyici olmuştur.

Literatür incelemesine geçmeden önce belirtilmesi gereken son husus ise çalışmanın başlığının doğrudan alan araştırmasına atfen belirlenmiş olduğudur. Uzun yüzyıllar boyunca devam eden biyolojik farklılığa dayalı ırkçılığın, kültürel kodlara dayalı bir ayrımcılıkla devamlılık sergilediği bir süreçte, “öteki” kavramının yeni öznelere olarak hiç kuşkusuz mülteciler ve göçmenler ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte ırkçılığa maruz kalan siyahiler, ayrımcılığa maruz kalan kadınlar ve diğer az avantajlı grupların filmler başta olmak üzere çeşitli kültürel araçlarla kendi hikâyelerini anlatabilme başarılarına karşın, günümüz mülteci ve göç hareketlerinin öznelere ekseri olarak başkalarının gözünden aktarılmaktadır. Bu durum günümüz “yeni zencilerinin” kendilerini anlatan filmlere ulaşım imkânlarının, bakış açılarının, eleştiri ve önerilerinin önemini arttıran bir özellik olarak gözlemlenmektedir (Gibson, 2006: 697; Baloğlu, 2020). Araştırmanın alan kısmında “öznenin” sinemaya ve göç sinemasına yaklaşımlarına odaklanılmış ve çalışmanın başlığı bu bağlamda seçilmiştir.

Göç ve Sinema İlişkisine Özet Bir Bakış

Uluslararası göçle birlikte göçmenlerin ve mültecilerin hedef ülkedeki yeni topluma uyum süreçleri, önemli sorunları beraberinde getirebilmektedir. Göçmenler ve mülteciler; ait oldukları toplumun normları, değerleri ve kimlikleri ile geldikleri hedef ülkede farklı bir kültürel dokuyla karşılaşarak çatışma durumu yaşayabilmektedir. Yerelden küresele toplumsal ve mekânsal pratiklerin köklü değişimler geçirdiği göç sürecinde gündelik yaşam pratikleri de bu değişim sürecinden etkilenmektedir. Göç hareketliliğinin ağır koşulları ve birey üzerinde

yarattığı belirsizlik duygusu; tutum ve davranış kalıplarını şekillendirerek, zihinsel ve toplumsal aidiyet bağlarının zayıflamasına neden olabilmektedir. Gittikleri ülkelerde temel ihtiyaçlarını karşılamak için maruz kaldıkları ağır koşullar ve düzensiz göç hareketlerindeki belirsiz hukuki durum, göçmenleri güvencesiz ve belirsiz bir uyum süreci içerisinde bırakmaktadır (Faist, 2003, Balta, 2019: 99).

Ulus devletlerin ideolojik aygıtı olarak sinema, ulusu bir arada tutacak kültürel bağların ve aidiyetin oluşmasını sağlamaktadır. Sinema, ulus devletlerin homojen bir toplum oluşturma düşüncesi çerçevesinde kendi sinema anlatılarını var edebilmek için kullandıkları araçlardan olmuştur. Bu düşüncenin sinemaya yansması ulusal sinemalar olarak kendisini göstermiştir. Sonraki dönemlerde ulus-sonrası siyasetin şekillendirdiği ulusal sinemaya nazaran çok kimlikli, çok dilli ve çok kültürlü ulus-ötesi sinema ön plana çıkmaya başlamıştır. 1960'lı yıllardan itibaren daha belirgin hale gelen ulus-ötesi sinema ile ilgili üç temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki ulusal sinemayı "sınırlayıcı" olarak nitelendirip, ulusal ve ulus-ötesi arasındaki bir ikilik üzerine odaklanmaktadır. İkinci yaklaşım ise ortak bir kültür ya da jeo-politik sınırı konu edinen film kültürlerini ulus-ötesi bir görüş çerçevesinde incelemeye tabi tutmaktadır. Son yaklaşım ise Batıya ait ulusal kültüre meydan okumayı amaç edinmiş sürgün, diasporik ve post-kolonyal sinemalarla ilgilidir (Higson, 2000; Higbee & Lim, 2010: 9). Akademik eksende ulus-ötesi sinema kavramının ortaya çıkışı öncelikle film yapımcılarının üretim, dağıtım ve gösterim ilişkileri çerçevesinde ele alınmıştır. Ancak bu eğilim son dönemde kendisini göç, sürgün ve yerinden edilmenin hem kitleler hem de bireyler üzerinden gösterimine bırakmıştır (Birincioğlu & Baloğlu, 2020: 14). Yirmi birinci yüzyılda iktisadi ve jeo-politik koşullara bağlı olarak ortaya çıkan göç hareketinin ekonomik ve politik hakimiyeti göz önünde tutulduğunda modern ulus-ötesi filmlerde, sınır geçişi fikrinin doğal bir metafor olduğu dikkat çekmektedir (Archer, 2012: 147).

Göçmenlerin yaşadıkları zorluklar, yalnızlık ve yabancılaşma duyguları, göçün sebep olduğu sosyal, ekonomik ve siyasal problemler evrensel bir dil olan sinema aracılığıyla kitlelere aktarılmaktadır (Rotha, 1968: 341-343). Göçmenin beyazperdede kimliğinin ve belleğinin yansımalarının görülmesinin yanı sıra, sinema bu süreci göç hareketinin dışında kalan kesimlere iletme misyonunun bileşenleri arasında yer almaktadır. Sinema aracılığıyla; göç olgusu ve göç süreciyle meydana gelen travmatik hadiseler, ulusal ve uluslararası kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır (Kofman vd., 2000: 14). Göç olgusu sinema aracılığıyla konu özelindeki toplumsal hafızanın oluşmasını desteklemektedir. Göç süreci ve sorunlar hakkında farkındalık yaratılması ilgili sinema türünde başat amaçlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte öznenin göç süreci ile ilgili çok sayıda filmle karşılaşılmasına rağmen, beyazperdede göçmenin geri dönüşüne ilişkin eser sayısının azlığı konu özelindeki dikkat çekici bir durumdur (Mukherjee, 2012: 406).

Sinema, süreç içerisinde dünyada birbiri ile bağlantılı, çok kültürlü, çok merkezli ve çok dilli bir kültürel kimliğin üretim, tüketim ve temsili konusunda önemli bir araç olabilmektedir. Göç sineması da göçün çok aktörlü, çok kültürlü yapısından etkilenerek, ulusal sinemanın sınırlarının ötesine geçen ve göç hareketlerinden beslenen kültürel bir alandır (Higbee & Lim, 2010). Evrensel bir kültürel faaliyet olarak göç sineması; heterojen kültürel kimliklerin etkileşimini inceleyerek, değişik kültürlerden gelen göçmenlere ilişkin önyargı ve basmakalıp söylemlerin en aza indirilmesi amacını taşımaktadır (Moorti, 2003: 359). Ana dilinden farklı bir dile sahip ülkeye göç eden göçmenlerin yaşamlarının ele alındığı göç sinemasında, göçmenler ve yerleşikler arasında meydana gelen kültür teması ve çatışması göç sinemasının

öne çıkan izlekleri arasında yer almaktadır (Berger & Komori, 2010: 8). Ayrıca göçmenlerin günlük hayatlarında önemli bir mesele olan toplumla iletişim problemi yine göç sineması aracılığıyla gözler önüne serilmektedir. Göç sinemasında yersizlik-yurtsuzluk temasının hâkim olduğu gözlemlenmekte ve göçmenlerin karşılaşmış oldukları zorluklara dikkat çekilmektedir. *An Accented Cinema: Exilic and Diasporic Filmmaking* adlı çalışmasında Naficy (2001), post-kolonyal dünyada ve Batı’da hayatlarını devam ettiren yerinden edilmiş kimselerin film üretme eylemlerine dönük önemli bir tartışmaya girişmiştir. Naficy; ilgili yapımları Hollywood filmlerine karşın, yönetmenlerin yer değişimlerinin ve üretim biçimlerine getirdikleri alternatifi bir çıktısı olarak “aksanlı sinema” olarak nitelendirmektedir. Naficy’e göre aksanlı sinema bazı temel özellikler barındırmaktadır. Yolculuk, aksanlı filmlerde istikrarlı bir biçimde yinelenen bir ana yönelimdir. Üç yolculuk türünden bahseden Naficy’e göre ilk yolculuk dışarıya açılan yolculuktur. Yeni bir yer edinme umuduyla yapılan yolculuklar bu türden yolculuklardır. İkincisi ise evsizlik, kaybetme ve kaybolma motiflerini de kapsayan arayış yolculuklarıdır. Bireyin kendisini, geçmişini bulabilmek amacıyla kendi iç dünyasına doğru yapılan yolculuklar Naficy’nin yolculuk kategorilendirmesinin son parçasını oluşturur (Naficy, 2001; Suner, 2006: 260).

Sinema ve göç ilişkisi yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde başlarken, göç sinemasının ilk örnekleri Amerika Birleşik Devletleri’ne başta Avrupa ve diğer kıtalardan gelen göçmenleri konu alan, yenedünyaya göç sürecini işleyen filmler olmuştur (Özdemir & Işık, 2019: 127). Yirminci yüzyılın başlarında ABD’deki Avrupa kökenli sinemacılar film endüstrisinin gelişmesine öncülük etmiş, İkinci Dünya Savaşı süresince Avrupa’daki siyasi buhrandan kaçan birçok oyuncu ve yönetmen Hollywood’da sanat hayatlarını icra etmeye başlamıştır (Giovacchini, 2001). ABD’nin kültürel hegemonyasının ve Hollywood imgesinin yaratılmasında Avrupa ülkelerinden göç eden göçmenler önemli rol oynamıştır. Fakat bu dönemde bağımsız bir göç sineması gelişmemiştir. Göç sineması kategorisinde; Güneydoğu Asya, Ortadoğu, Afrika, Latin Amerika ve Balkanlar’da farklı dönemlerde yaşanan siyasal krizler ve çatışmaları konu alan çok sayıda film yaratılmıştır (Özdemir & Işık, 2019: 128-129). 1970’li yılların ikinci yarısında göçmen temalı filmlerin ilk nüvelerinin ana akım sinema içerisinde yer bulmaya başladığı görülmektedir. Almanya’da Fassbinder, Fransa’da Kuzey Afrikalı göçmenleri işaret eden *Beur* filmler, İngiltere’de siyah Britanyalı filmleri, İsviçre ve Almanya’da hayatlarını devam ettiren Türk yönetmenlerin filmleri de bu kategoride yer almaktadır (Malik, 1996). 1980’li yıllardan itibaren diasporik filmlerin kültürel kimliğini belirten farklı kavramlar da ortaya çıkmıştır. Bunlar; aksanlı, sömürgeci, post-kolonyal, interstisyel, transvergence, kültürlerarası ve çokkültürlü olarak nitelenmektedir (Birincioğlu & Baloğlu, 2020: 14). 2000’li yıllarda göçmen temalı filmlerde iki önemli gelişme yaşanmıştır. Öncelikli olarak göçmenliğin yaratmış olduğu dezavantajlar, karakterlerin vücut bulması konusunda sadece bir detay olarak ele alınmıştır. Bu konudaki bir diğer gelişme ise; göçmenler söz konusu olduğunda artık Avrupa ülkelerinde kuşaklardır yaşayan göçmenler ve onların sorunlarından ziyade, Avrupa’ya düzensiz rotalardan ulaşmaya çalışan göçmen ve mültecilerin hikâyelerinin ön plana çıkmasıdır (Yaren, 2015: 212, Cıvaş, 2020: 93). Bu noktadan hareketle Kuzey Afrika ve Afganistan’ın ardından Suriye’deki savaşın da etkisiyle göçmenlerin hayata tutunma ve ölümcül yolculuk hikâyelerinin göçmen filmlerinin ana yönelimlerini oluşturduğu görülmektedir (Elmacı, 2020: 273).

Aşağıdaki tablolardan da anlaşılacağı üzere Suriye’den gerçekleşen göç hareketinden sonra özellikle Suriyelileri konu edinen kısa ve uzun metraj filmler ile belgesel film üretiminin nicel

anlamda son dönemde sıklıkla görülmektedir. Buna paralel olarak çalışmada cevabı aranan bir soru da katılımcıların göç sinemasına yönelik genel gözlemleri ve düzensiz göç teması ile öne çıkan filmlerin mültecilerin düzensiz göçe bakış açıları üzerindeki etkisi üzerine olmuştur. Bu doğrultuda, katılımcıların düzensiz göç teması barındıran filmleri genel anlamda takip etmeye çalıştıkları ancak söz konusu filmlerin katılımcıların düzensiz göç fikrini tetiklemediği anlaşılmıştır. Öte yandan katılımcıların tema olarak Suriye'den göçü konu edinmiş filmlere yönelik birtakım eleştirileri bulunmaktadır. Bu eleştiriler; filmlerde Suriyeli mültecilerin tek tip karakterler çerçevesinde ele alınmasından, kendilerinin göç öncesi geçmiş hayatlarının görmezden gelinmesine kadar çeşitlilik gösterebilmektedir.

Tablo 1. Suriye sorununa ve Suriyeli mültecilere ilişkin uzun ve kısa metraj filmler⁵

Film Adı	Yönetmen	Çekim Tarihi	Yapım Şirketi	Süre
1 Fedakâr	Hüseyin Eleman	2011	Hüseyin Eleman (Türkiye)	94 dk.
2 Round Trip	Meyar Roumi	2012	Belle Epoque Films & Bizibi & Karavan Film (Suriye, BAE, Almanya, Fransa, Mısır)	73 dk.
3 Ladder to Damascus	Mohammed Malas	2013	Abbaout Productions, Doha Film Institute (Katar)	97 dk.
4 Enas Allos Kosmos/ Worlds Apart	Christoforos Papakaliatis	2015	Plus Productions (Yunanistan)	113 dk.
5 Land of Light	David Ruf	2016	Filmakademie Baden-Württemberg, Soil Films (Almanya, Türkiye, Suriye)	70 dk.
6 Mare Nostrum	Rana Kazkaz & Anas Khalaf	2016	Georges Films Syncestes Films Philistine Films (Fransa, Suriye, Ürdün)	14 dk.
7 Jupiter Holdja	Kornel Mundruczo	2017	Proton Cinema (Macaristan)	127 dk.
8 The Other Side of Hope	Aki Kaurismaki	2017	Palace Film (Finlandiya)	100 dk.
9 Insyriated	Philippe Van Leeuw	2017	Altitude 100 Production (Belçika)	85 dk.
10 In Another Life	Jason Wingard	2017	Do Not Bend Production Wingarm (İngiltere)	84 dk.
11 Day I Lost My Shadow (Yom Adaatou Zouli)	Soudade Kaadan	2018	KAF Production (Lübnan)	94 dk.
12 Capernaum	Nadine Labaki	2018	Mooz Films (Lübnan) Les Films Des Tournelles (Fransa) Boo Pictures (ABD) Louverture Films (ABD) Synchronicity (İngiltere)	121 dk.
13 Misafir	Andaç Haznedaroğlu	2018	Andaç Film (Türkiye)	100 dk.

⁵ Çalışmadaki film tabloları Emrah Özdemir & Mehmet Işık'ın "Uluslararası Göç ve Sinema: Dünya Sinemasında Suriye Sorunu" çalışmasından esinlenerek aktüel veriler çerçevesinde genişletilmiştir.

14	Saf	Ali Vatansever	2018	Selin Vatansever Oya Özden Terminal Film (Türkiye)	102 dk
15	Kardeşim Der'a İçin	Murat Onbul	2018	TRT & T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı & Portvizyon (Türkiye)	113 dk.
16	The Cave	Feras Fayyad	2019	Danish Documentary Production & National Geographic & TV2 Danmark, Südwestrundfunk & Doha Film Institute, Sun Yat- Sen Cultural Foundation & International Media Support & Det Danske Filminstitut & Docs Up Fund & Normandy for Peace & Ma.Ja.De Filmproduktion & Hecat Studio & Madam Films (Danimarka, Almanya, Fransa, İngiltere, ABD, Katar, Suriye)	107 dk.
17	Aziza	Soudade Kaadan	2019	KAF Production (Lübnan, Suriye)	13 dk.

Tablo 2. Suriye sorununa ve Suriyeli mültecilere ilişkin belgesel filmler

	Film Adı	Yönetmen	Çekim Tarihi	Yapım Şirketi	Süre
1	The Light in Her Eyes	Julia Meltzer & Laura Nix	2011	Julia Meltzer (ABD)	87 dk.
2	Damascus My First Kiss	Lina Al Abed	2012	Proaction Film (Suriye)	42 dk.
3	The Waiting/ Al Intithat	Mario Rizzi	2013	Coproduccion Emiratos Arabes- Italia (BAE- İtalya)	29 dk.
4	The Return To Homs	Talal Derğş	2013	Proaction Film (Almanya)	94 dk.
5	Not Anymore: A Story of Revolution	Matthew Vandyke	2013	Matthew Vandyke (Amerika) (Suriye)	15 dk.
6	A Requiem for Syrian Refugee	Richard A Wolf	2014	Lobo Film (İngiltere)	71 dk.
7	Red Lines	Andrea Kalin & Oliver Lukacs	2014	Spark Media (ABD)	99 dk.
8	Suleima	Jalal Maghout	2014	Estaiqazat Project (Suriye)	16 dk.
9	Of God and Dogs	Abounaddara Collective	2014	Abounaddara Films (ABD)	13 dk.
10	Ma'a al- Fidda (Silvered Water)	Wiam Bedirxan & Ossama Mohammed	2014	Les Films d'ici (Fransa)	93 dk.
11	Syria: Children on the Frontline	Marcel Mettelsiefen & Anthony Wonke	2014	Independent Television News (İngiltere)	48 dk.
12	Syria's Second Front/ Children of Aleppo	Marcel Mettelsiefen	2014	Independent Television News (İngiltere)	54 dk.
13	Aleppo. Notatki z ciemnosci	Michal Przedlacki & Wojciech Szumowski	2014	Studio Szumowski & TVN (Polonya, Suriye)	87 dk.
14	The Crossing	George Kurian	2015	Grunder Film (Norveç)	55 dk.
15	Salam Neighbor	Zach Ingrasci, Chris Temple	2015	Ryot Film (ABD)	75 dk.

16	7 Days in Syria	Robert Rippberger	2015	Aletheia Films (ABD)	75 dk.
17	Between Two Deaths	Ameer Fakher Eldin	2015	Camera Obscura School of Art (İsrail)	21 dk.
18	A Syrian Love Story	Sean McAllister	2015	10Ft Films Production (İngiltere)	76 dk.
19	I Want to Live	Karzan Kardozi	2015	Karzan Kardozi (Irak, İran, Suriye)	106 dk.
20	Life on the Border	Mahmod Ahmad Ronahi Ezaddin Sami Hossein Delaven Kekha Hazem Khodeideh Diar Omar Zohour Saeid Basmeh Soleiman Nemat Shaho Mohammed Towrivarian	2015	Mij Filmco (Irak, Suriye)	73 dk
21	The Good Postman	Tonislav Hristov	2016	Soul Food (Bulgaristan-Finlandiya)	82 dk.
22	After Spring	Steph Ching & Ellen Martinez	2016	Busboy Productions (ABD)	102 dk
23	Children on the Frontline: The Escape	Marcel Mettelsiefen	2016	Independent Television News (İngiltere)	48 dk.
24	Children of Syria	Marcel Mettelsiefen	2016	Independent Television News (İngiltere)	53 dk.
25	Safe and Sound	Tom Franse & Iris van Raalte	2016	Iris van Raalte (Norveç)	25 dk.
26	Manazil bela abwab	Avo Kaprealian	2016	Bidayyat for Audiovisual Arts (Suriye, Lübnan)	90 dk.
27	Radio Kobani	Reber Dosky	2016	Dieptescherpte (Hollanda)	70 dk.
28	9 days: From My Window in Aleppo	Issa Touma & Thomas Vroege & Floor van der Meulen	2016	Jos de Putter (Hollanda)	13 dk.
29	Dying to Be Heard: Reporting Syria's War	Neil Collier	2016	Neil Collier (ABD)	11 dk.
30	Nacido en Siria/ Born in Syria	Hernan Zin	2016	Contramedia Films (İspanya)	85 dk.
31	The White Helmets	Orlando von Einsiedel	2016	Violet Film (İngiltere)	41 dk.
32	Baladna Alraheeb(Our Terrible Country)	Mohammed Ali Atassi & Ziad Homs	2016	Bidayyet for Audiovisual Arts (Lübnan)	75 dk.
33	The War Show	Oaidah Zytoon & Andreas Dalsgaard	2016	Britdoc Foundation Fridthjof Film (Danimarka)	100 dk.
34	Little Gandhi	Sam Kadi	2016	Sam K. Production (ABD)	93 dk.
35	300 Miles	Orwa Al Mokdad	2016	Film 4 art (Suriye, Lübnan)	90 dk.
36	The Longest Road	Matthew Charles Hall & Jennifer Sakido	2016	Hall Legacy (ABD, Irak, Suriye)	119 dk.
37	Homeland	Sara Broos	2016	Bross film (İsveç, Suriye)	15 dk.
38	Ard al mahshar/ The Land of Doom	Milad Amin	2017	Bidayyet for Audiovisual Arts (Lübnan)	20 dk.

39	Hell on Earth: The Fall of Syria and the Rise of ISIS	Sebaastian Junger & Nick Quested	2017	Goldcrest Post Production NewYork, National Geographic (ABD)	99 dk
40	194. Us Children on the Camp	Samer Salameh	2017	Bidayyet for Audiovisual Arts (Lübnan)	90 dk.
41	Cries From Syria	Evgeny Afineevsky	2017	HBO Documentary Film (ABD)	111 dk.
42	Crossing Desert and Sea	Grazyna Kolondra	2017	Grazyna Kolondra (ABD)	110 dk.
43	Unwelcome	Ida Theresa Myklebost	2017	Bağımsız Belgesel (ABD)	16 dk.
44	Welcome to Canada	Mary Fowles & Adam Lofton	2017	Go Project Films (Kanada)	20 dk.
45	8 Borders, 8 Days	Amanda Bailly	2017	Amanda Bailly (Lübnan)	88 dk.
46	Kinder des Kalifats/ Of Fathers and Sons	Talal Derki	2017	Cinema Group Production, Südwetrundfunk (Almanya)	99 dk.
47	Last Men in Aleppo	Feras Fayyad	2017	Aleppo Media Center, Larm Film (Danimarka)	83 dk.
48	Silent Death on a Syrian Journey	Mouhssine Ennaimi	2017	TRT World (Türkiye)	15 dk.
49	Taste of Cement	Ziad Kalthoum	2017	Bidayyet for Audiovisual Arts (Lübnan)	75 dk.
50	The Pianist of Yarmouk	Vikram Ahluwalia	2017	Guernica Project Film (İngiltere)	13 dk.
51	Lost In Lebanon	Georgia Scott & Sophia Scott	2017	Ground Truth Production (İngiltere)	80 dk.
52	One Day in Aleppo	Ali Alibrahim	2017	Aleppo Media Center (Suriye)	24 dk.
53	The Syrian Patient	Rachel Schwartz	2017	Gal Productions (İsrail)	57 dk.
54	Dalya's Other Country	Julia Meltzer	2017	Julia Meltzer (ABD)	74 dk.
55	Syrian Metal Is War	Monzer Darwish	2018	(Suriye, Lübnan)	87 dk.
56	This Is Home: A Refugee Story	Alexandra Shiva	2018	Alexandre Shiva (ABD)	91 dk.
57	Watan: Portraits of Syrian Refugees in Jordan	James L. Brown & Billl Irwing	2018	Bağımsız Belgesel (Avustralya)	52 dk.
58	Refugee, 2018	Alexander J. Farrell	2018	Alexander J. Farrell Film (İngiltere)	87 dk.
59	The Pursuit of Refuge	Abdullah Abu-Mahfouz	2018	Abdullah Abu- Mahfouz (ABD)	27 dk.
60	Still Recording	Al Batal and Ghiath Ayoub	2018	Bidayyet for Audiovisual Arts (Lübnan)	120 dk.
61	For Sama	Waad Al-Kateab & Edward Watts	2019	Channel 4 News Channel 4 Frontline ITN Productions PBS Distribution WGBH (İngiltere, Suriye, ABD)	100 dk.

Alan Verileri: Genç Suriyeliler ve Sinema

İlk göç hareketini takiben 9. yılın geride bırakıldığı 2020 yılı Ekim ayı itibariyle Türkiye'deki geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 3.627.481 olurken, 147.047 Suriyelinin yaşadığı İzmir, Türkiye'de en çok Suriyelinin yaşadığı sekizinci şehir olmuştur. Türkiye genelinde yerleşik konumda bulunan geçici koruma altındaki Suriyelilerin 760.699'u çalışmanın inceleme dâhilinde bulunan 15-24 yaş arası genç nüfustan oluşmuştur (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü - GİGM, 2020).

Çalışma kapsamında görüşülen yedi kadın katılımcıdan dördü evlidir. Evli olan kadınlardan ikisinin eşi çalışma kapsamında görüşülen erkek katılımcılar arasında yer almıştır. Evli diğer iki katılımcının eşleri, yaş kategorisi itibariyle çalışmanın odağında yer almadığından araştırmaya dâhil edilmemiştir. Erkek katılımcılardan üçü evlidir. Evli erkek katılımcılardan birinin eşi ise araştırmaya katılmaya gönüllü olmamıştır.

Tablo 3. Araştırmanın Katılımcıları⁶

Katılımcılar	Katılımcıların Demografik Özellikleri				
	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Türkiye'ye Geliş Yılı	Geldiği Şehir
Katılımcı 1	19	Erkek	Lise*	2015	Halep
Katılımcı 2	22	Erkek	Ortaokul (M)	2012	Lazkiye
Katılımcı 3	20	Erkek	Lise*	2014	İdlib
Katılımcı 4	21	Kadın	Üniversite Öğrencisi	2013	Şam
Katılımcı 5	18	Kadın	**	2013	Hama
Katılımcı 6	25	Erkek	Lise (M)	2014	Halep
Katılımcı 7	22	Erkek	Üniversite Öğrencisi	2014	Halep
Katılımcı 8	18	Kadın	Lise*	2016	Humus
Katılımcı 9	23	Erkek	Lise (M)	2014	Kamışlı
Katılımcı 10	20	Kadın	Lise*	2012	Halep
Katılımcı 11	19	Kadın	Ortaokul (M)	2016	Rakka
Katılımcı 12	19	Erkek	Lise*	2015	Halep
Katılımcı 13	22	Erkek	Üniversite Öğrencisi	2014	Şam
Katılımcı 14	22	Erkek	Lise*	2013	Halep
Katılımcı 15	18	Kadın	Ortaokul*	2014	Kobani/Ayn el-Arab
Katılımcı 16	20	Erkek	Lise*	2016	Münbiç
Katılımcı 17	24	Erkek	Üniversite*	2015	El Bab
Katılımcı 18	19	Kadın	Ortaokul (M)	2014	Hama
Katılımcı 19	22	Erkek	Ortaokul (M)	2013	Humus

Suriye'de zorunlu eğitim süresi ilkokul ve ortaokul olmak üzere toplam 9 yıldır. Genel lise veya mesleki eğitimden oluşan 10, 11 ve 12. sınıflar Suriye'de zorunlu eğitimin bir parçası değildir. Bu nedenle Suriye'de zorunlu eğitim 15 yaşına kadar sürmektedir (Yıldız, 2019: 11). Türkiye'de eğitim çağındaki Suriyeliler arasında okula kayıtlı olan gençler, çalışma iznine sahip olan gençler ve çalışma iznine sahip olmayıp kaçak çalışan gençler olmak üzere Suriyeli genç mültecilerin karşılaştıkları çok sayıda sorun bulunmaktadır. Dil yeterliliği problemleri, işsizlik ve işgücüne

⁶ Çalışma kapsamında görüşülen genç mültecilere ait ifadelerin verildiği yerlerde bu ifadeler, (K.1, K.2, ..., K.18 ve K.19) gibi kısaltmalarla belirtilmiştir.

* İlgili katılımcılar, köken ülkelerinde savaş koşulları nedeniyle eğitimlerini tabloda belirtilen düzeyde yarıda bırakmış ve eğitimlerine devam edememiştir.

** İlgili katılımcı eğitim hayatına hiç dâhil olmamıştır.

M: Mezun.

katılımda karşılaşılan sorunlar, kayıtsız ve güvencesiz çalışma koşulları, eğitim eksikliği gibi hususlar bahsi geçen problem alanları arasında yer bulmaktadır (Pöschl, 2016: 25-26). Birleşmiş Milletler Kadın Birimi tarafından 2018 yılında yayınlanan çalışmaya göre Suriyeli kız çocuklarının yaşları büyüdükçe okula gitme oranları düşüş eğilimi sergilemektedir. 12 ile 14 yaş arasındaki kız çocuklarının %60'ı okula gitmekteyken, ilgili oran 15 ile 17 yaş arası kız çocuklarında %23'e düşmektedir. Suriyeli kız çocuklarının eğitimlerini sürdürememelerinin gerekçeleri olarak; erken yaşta evlilik, aile baskısı, çalışma, ev işleri ve bakım sorumlulukları başlıkları ön plana çıkmaktadır (Birleşmiş Milletler Kadın, 2018: 8). Benzer bir biçimde çalışmada mültecilerin gösterime giren filmleri ve göç sinemasını takip eğilimlerinde; sosyo-ekonomik durum, kültürel konum, cinsiyet, dil yeterliliği ve kişisel ilgi düzeylerinin etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmanın alan kısmında elde edilen veriler, taşımış oldukları benzerlikler çerçevesinde kategorize edilmiş ve bu bağlamda farklı başlıklarla ele alınmışlardır. Bununla birlikte başlıklar, ilgili konular arasında kesin bir farklılaşma ve ayrışmaya işaret etmemektedir.

Sosyo-ekonomik ve Toplumsal Konum: Eğitimin Farklılaştırıcı Etkisi

Ulaşılan hedef ülkedeki sosyo-ekonomik seviyenin durumu, göçmen ve mültecilerin hedef ülkedeki mevcut hukuk kurallarına hakimiyetleri, maruz kalınan ayrımcılıklar, eğitime ulaşma imkânları, aile ilişkileri ve kültürel kimlik gençlerin göç edilen ülkeye uyumunu etkileyen etmenler olarak ön plana çıkmaktadır (Rossiter vd., 2015: 751-763). Bu bağlamda bir irdeleme ile araştırmanın odak grubunda da ekonomik durumun gösterime giren film takibini ve film takip platformlarının tercihini doğrudan etkilediği tespit edilmiştir. Görüşme yapılan Suriyeli mültecilerin çoğunluğunun hayatlarını idame ettirmek için ailelerinden yahut herhangi bir kurumdan yeterli destek sağlayamadıkları ve en önemli gelir kalemlerinin kayıt dışı istihdam edildikleri iş sahalardan elde edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan ikincil sektör olarak ele alınan iş kollarında istihdam edilen mültecilerin filmlere sinemada ulaşım imkânları, maddi zorlukların yanı sıra belirsiz ve dar izin imkânları sebebiyle zaman kısıtlılığı ile de karşı karşıya kalmaktadır. Bahsi geçen zorluklar genç Suriyeli mültecilerin sinema izleyicisi olarak tercihlerini doğrudan etkilemektedir. Tartışılan faktörlerden dolayı sinema salonlarında film takibinin zorluğundan kaynaklı olarak; bilgisayar, internet ve mobil teknolojilerin birleşimiyle ortaya çıkan tüm dijital teknolojileri kapsayan yeni medya (Torun, 2015) ve ilintili aygıtlar, erişilebildiği ölçüde alternatif bir takip platformu konumunda yer almaktadır. Katılımcılardan altısının evinde internet imkânı olduğu not edilirken, hane ortamında televizyon aracılığıyla filmlere erişim ise bir diğer öncelikli tercih yöntemi olarak sivriliştir.

Karl Mainnheim'a göre benzer yaşlarda olmak, benzer hayat koşullarını deneyimlemek anlamı taşımamaktadır. Yakın yaşlarda olmaktan ziyade ortak deneyimleri paylaşıyor olmak, bireylerin ortak bir kategorik çerçevede ve "kuşak" faktörü bağlamında ele alınmasını sağlamaktadır. Mainnheim'a göre; müşterek problemlerin, ortak değer ve deneyimlerin varlığı bir "toplumsal kuşak" oluşumu için önem arz etmektedir (Mannheim, 1990'dan aktaran Yücel & Yıldız, 2019: 315-316; Timonen & Conlon, 2015). Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların savaş ortamından Türkiye'ye sığınmış ve yakın yaş gruplarından bireyler olmalarına karşın, sosyal hayatlarını idamelerinde ve filmlere ulaşım imkânlarında farklılaşan deneyimlere sahip oldukları not edilmiştir. Örneklem grupta, eğitimin hem erkek hem kadın katılımcıların gösterime giren filmleri ve sosyal faaliyetleri takibindeki olumlu etkisi dikkat çekici bir nitelik taşımıştır. Üniversite eğitimi gören Suriyeli katılımcıların sinema takibinde; Fransız ve İtalyan

Kültür Merkezi gibi çeşitli kültürel merkezlerin film seansları, üniversite topluluklarının film gösterimleri ve sinema salonları temel ulaşım araçları olarak ön plana çıkmıştır. Bahsi geçen grubun sinemada gösterime giren filmleri takibinde rastlantısal bir seçimden ziyade, bir plan ve gözlem dahilinde ilgi alanlarına uygun filmlerin tercihi ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda görüşme yapılan katılımcılar arasında, gösterimdeki filmlerin takibi konusunda en yoğun ilginin üniversite öğrencileri arasında olduğu söylenebilecektir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin bilhassa kültür merkezi ve üniversite topluluklarının sinema etkinliklerini takiplerinin, yalnızca ilgi alanındaki filmler ve uygun ekonomik koşullardaki gösterimlerin takibi ile ilintili olmadığı tespitinde bulunmak mümkündür. İlgili grubun yeni tanışıklıklar elde ederek, sosyal statünün görece artırılması ve sosyalleşme amaçlarının da varlığı dikkat çekmiştir. Esasen bu durum göç eyleminden ileri gelen deneyimlerle ve literatür verileriyle paralellik göstermektedir. Öyle ki göç hareketine katılan grupların; eğitim yönelimlerinde temel hedeflerinden birinin mesleki statü kazanımı olmasına karşın, bir diğer başat amacın sosyo-ekonomik seviyesi yüksek gruplarla etkileşim kurabilme ihtiyacı olduğu dikkate alındığında (Soremski, 2011: 88), alanda karşılan verinin literatür ile uyumluluğu gözlemlenebilmektedir.

...Okulda her ay düzenli sinema gösterimimiz var üst sınıflarla, altlarla karışık. Hocalarımız geliyor, filmleri onlar belirler zaten bazen, bazen biz. Ders dışı konuşmalar yapıyoruz. Film sohbetleri ile eğlenerek geçiyor zaman. Göç filmlerini izlediğimiz de oldu ama konusu Amerika'ydı. Eski göçlerdi... Kültür merkezinde daha sık oluyor filmler. Her hafta gider isteyen. Konusu iyiyse ya da sevdiğim oyuncular varsa gidiyorum ben. Önceden ilan ediliyor zaten ama aslında genelde gidiyorum yani... (Gülerek) Fransızca çalıştığımız bir çift var kültür merkezinde tanışıp. Genelde film öncesi 1-1,5 saat çalışıp, beraber geçiyoruz filme. Haftalık ya da iki haftalık bir alışkanlık, rutin gibi diyeyim buna ben, öyle cevaplanmış olayım yani en son (Gülerek)... (K.4).

Tartışılan faktörlerin yanı sıra ilgili literatürden hareketle üniversiteli mülteci öğrencilerin karşılaşmış oldukları ekonomik zorluklar, akranları tarafından maruz bırakıldıkları problemler ve eğitimde karşılaşmış oldukları dil odaklı sorunlar, bahsi geçen grubun uyum sürecini etkileyen olumsuz faktörler olarak belirlemektedir (Çopur & Demirel, 2017: 17). Çalışma çerçevesinde görüşülen katılımcıların; ayrımcı söylemler ve ekonomik zorlukları temel problem alanları olarak belirttikleri görülmektedir. İlgili grubun ekonomik sorunlarının, gösterime giren filmleri sinema salonunda izleme veya yeni medya platformlarından takip etme konusunda en sık karşılaştıkları engel olduğu sonucuna varılmıştır.

Ortak Yaşam, Dil ve Sosyal Ayrımcılık

Genç Suriyelilerin gösterimdeki filmleri takip etmelerindeki bir diğer belirleyici etmenin dil faktörü olduğu tespit edilmiştir. Bartram vd. (2017: 183) göre “*Dil yeterliliği entegrasyon için temel kabiliyettir*”. Avrupa Birliği Göçmen Entegrasyonu Politikası Ortak Temel İlkeleri’nde; göç edilen hedef ülkenin diline temel seviyede hâkim olmanın entegrasyon sürecindeki önemine dikkat çekilmiştir (Avrupa Birliği Konseyi, 2004: 18). Gösterime giren filmleri takip etmenin de dahil olduğu sosyo-kültürel entegrasyon süreçlerinde dil hakimiyetinin gerekliliği yakından gözlemlenmiştir. Öyle ki Türkçe’ye hâkimiyet; filmlerin sinema salonunda takibini kolaylaştırıcı bir etmen olurken, dil yeterliliğinin sağlanamadığı durumlarda filmler evden ve anadil üzerinden izlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda katılımcılardan Türkmen kökenlilerin ve Türkçe hâkimiyeti yüksek mültecilerin, sinema salonunda gösterime giren filmleri takibi konusunda avantaja sahip oldukları anlaşılmıştır. Bunun yanında genel itibarıyla mültecilerin hedef ülkeye sığınma eylemleri; gönüllülük esasına dayanmayan ve köken bölgeyi terk ediş

sürecindeki faktörler çerçevesinde mecburiyet barındıran bir göç hareketidir (Stein, 1981: 328). Mültecilerin ülkelerinden ayrılma süreçlerinin gönüllü bir göç hareketi olarak gerçekleşmemesi sebebiyle, hedef ülkenin dilini öğrenme süresi uzamaktadır (Göksel, 2019: 201-202). Suriye'den Türkiye'ye yönelik göçün bir zorunluluk hali çerçevesinde gelişmiş olması ilgili bağlamda önem arz etmektedir.

Gelir ve eğitim seviyesi olarak toplumun en alt kesiminde yer alan gruplar, madde bağımlıları, gençler, engelliler, yaşlılar, LGBTI+ bireyler, göçmenler, mülteciler, hâkim etnik kimlik ve kültürün dışındakiler sosyal dışlanma riskiyle en fazla karşı karşıya kalan sosyolojik öznelere (Adaman & Keyder, 2006; Yentürk, 2008: 63; Dedeoğlu & Gökmen, 2011: 3-4, Ofner, 2011: 327-331). Glazer'e göre, hâkim etnik kimlik ve kültürün dışında kalan çok sayıdaki yabancının hedef ülkeye yönelmesi, hedef ülkedeki yerleşik toplumun ilgili göç hareketine karşı olumsuz tutum geliştirmesi sonucunu doğurabilmektedir. Ele alınan göç karşıtlığının motivasyonunda ise kültürel, millî ve dini değerlerin muhafazası endişesi yer bulmaktadır (1994: 37-47). İlgili durum, kısa süre içerisinde yoğun göç hareketleriyle karşı karşıya kalan toplumların gösterebilecekleri refleksler ve alınması gereken tedbirler bağlamında önem taşımaktadır. Agamben ise devletlerin inşa ettikleri göç politikalarının toplumsal hayattaki yansımalarına dikkat çekmiştir. Agamben (2013), çeşitli göçmen grupların maruz bırakıldıkları yasal ve sosyal dışlanmalara sessiz kalan vatandaşların da insanlığa karşı işlenen suçların ortağı olduklarını vurgulamıştır. Kimi durumlarda da bu sosyal dışlama ve ırkçı tutumlar doğrudan hedef ülkelerdeki yerleşikler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Benzer bir çerçevede ayrımcılık ve ırkçılık, Türkiye'deki Suriyeliler'in de toplumsal yaşamda karşılaşmış oldukları problemler arasında yer almaktadır (Şimşek, 2017: 20; Kaya, 2017: 62). Bu bağlamda örneklem gruptaki katılımcıların bilhassa alışveriş merkezi içerisindeki sinema salonlarında, gösterim öncesi ve sonrasında Arapça/Kürtçe diyalog kurmaları durumunda "rahatsız edici" olarak nitelendirdikleri "bakış ve eylemlerle" karşılaşmış olduklarını belirtmeleri önemlidir. Bu anlamda dikkat çekici bir başka örnek ise katılımcılardan üçünün film bileti alırken sınırlı Türkçe yeterlilikleri nedeniyle maruz kaldıklarını belirtmiş oldukları ayrımcı yaklaşım olmuştur. Bahsi geçen katılımcılar kendilerine bilet satılmak istenmediğini belirtmiş ve bu rahatsız edici üslup nedeniyle ilerleyen dönemlerde ve farklı zaman dilimlerinde sinema salonuna gitmeme duygusu taşıdıklarını aktarmışlardır.

...Sen şimdi nereden izliyorsun diyorsun, soruyorsun ama izleyebilir miyim, buna müsaade var mı bunu bilmiyorsun. Yanlış anlama, sormuyorsun. Giriş kâğıdını (bilet) alamadığım oldu benim. Vermedi adam. Yanındaki kadın da karışmadı, vermediler bana. Çünkü kötüydü Türkçe. Seninkisi kadar, arkadaşınki kadar değil yani (yazarları kast ederek). Aramızda filme karar vermeye çalışıyoruz. Belli onu duydular. Önümüzden almışlardı aynı kâğıdı (bileti) başka kadınlar. Biz isteyince onu anlamazsın dedi önce. Sonra koltuk yok, yer yok dedi. Sonra biçirine sokmuyorum dedi. Kadına döndük. Bu adam neden böyle diyor dedik. O da bağırды bize. Herkes bize baktı. Bir suç yapmışız gibi herkes bize baktı. Lafılar dediler. Nasıl giderim daha? Kardeşim film istediğinde bilgisayardan diyor o günden sonra... (K. 19).

Konu özelinde dikkat çeken bir başka husus ise Türkiye'deki Suriyeli varlığının siyaset alanında tartışılma yoğunluğuna ve biçimine koşut olarak gelişim göstermiştir. Türkiye'deki Suriyeliler, 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri ile birlikte Türkiye siyasetinde genel seçim kampanyaları çerçevesinde ilk kez güçlü bir biçimde gündeme gelmiştir. İçduygu (2017: 30-40), Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ilgili gruba vatandaşlık verilmesi önerisini dile getirdiği 2016 yılının Temmuz ayını, sürecin siyasallaşma ivmesinin arttığı başat bir tarih olarak ele almıştır. Türkiye'de peşi sıra gerçekleşen; 16 Nisan 2017 referandumu, 24 Haziran 2018

Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekiliği Genel Seçimleri, 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Seçimleri ve 23 Haziran 2019 İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı (İBB) tekrar seçimleri Türkiye'deki Suriyeliler'in durumlarının farklılaşan görüşler çerçevesinde tartışıldığı siyasal süreçler olmuştur. Bahsi geçen sert siyasal tartışmalar ilgili dönemler itibariyle, Suriyelilerin gündelik hayatlarını da yakından etkilemiştir. Görüşme gerçekleştirilen katılımcıların önemli bir bölümü, bilhassa 2019 tarihli mahalli idareler seçimleri öncesinde psikolojik bir baskı hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu vurgunun yanı sıra bir katılımcının; seçimlerden sayılı günler önce sinema salonunda bilet alırken yaşadığı zorluğu, muhatap olduğu siyasal içerikli söylemler çerçevesinde seçim öncesi atmosfer doğrultusunda değerlendirmiş olması önemlidir.

Mülteci ve göçmen grupların hedef ülkedeki sosyolojik yapı ile etnik yakınlığı, göç kabul ve uyum süreçlerini kolaylaştırabilecek bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır. Etnik yakınlık veya akrabalık ilişkisi, ilgili grupların ayrıcalıklı olarak tartışılacak bir konum elde etmelerine imkân tanıyabilmektedir (Brubaker, 2010: 66-67). Çalışma çerçevesinde görüşülen Türkmen katılımcıların Türkiye'deki kültürel yapıya ve Türkçeye hâkimiyetleri, gösterime giren filmleri takiplerini kolaylaştıran bir etmen olarak sivrilmıştır. Türkiye'ye göç etmeden önce Halep'te yaşayan katılımcının beyanı bu bağlamda dikkat çekicidir:

...Ben Türkiye'nin filmlerine, sinemasına, programlarına falan hiçbirine uzak olmadım bunların. Bizim evde zaten hep bunlar izlenirdi. Babam en büyük Kemal Sunal hayranı. Annem Adile Naşit'i sever. Ablam Tarık Akan'ın resmini koymuştu ilk cep telefonunun arka resmine. Babam Cüneyt Arkın'ın savaş filmlerini de severdi tabii. Ben Hababam'la büyüdüm. Türkçe müzikler dinlenirdi evde hep. Bizim sokak küçük Türkiyeydi zaten. Takımımız da öyle. Fenerliyiz babamla ben. Benim gittiğim ilk maç Fenerbahçe maçıydı. Şaşırдыңız değil mi? Hep şaşırıyorlar hiç inanan yok Fenerliyim deyince. (gülerek) Halep'e geldi Fenerbahçe küçükken. Daba gelmeden 2-3 gün evvel tüm sokaklar Fener forması doldu. Tüm Suriye o gün oradaydı. O gün giydiğim formamı saklıyorum hala daba. Getirmek için yanuma aldığım ilk şeylerden biri o. Çantayı alıp alamayacağımız belli değil, içime göydüm ki kalmasın orda. Gelsin benimle diye... Burada da izlerim filmleri, maçları yani. Param oldukça, film sıkıyorsa giderim iznim, zamanım varsa... (K. 14).

Mülteci Kadınlar ve Sinema Takibindeki Hane İçi “Sosyal Mesafe”: Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık Gezegeni

Göçmen Müslüman kadınlar arasında toplumsal cinsiyet ilişkilerinin fikri temeli ve pratiği; göç edilen köken bölgedeki sosyal yapıdan, ulaşılmak istenilen sosyal yapıya doğru sürdürülen ve biçimlenen bir durum içermektedir. İslami teorisyenler ve kanat önderlerinin bir bölümü tarafından kabul gören kadın ve erkek arasındaki cinsiyet temelli iş bölümüne göre kadınlar; yemek, temizlik ve çocuk bakımı işleri ile görevlendirilirken, erkekler ise aileye maddi getiri sağlayan işlerde –hane dışında- çalışmakla yükümlü görülmektedir. Dini referanslara olan bağlılığın derecesi, kimlik oluşumunda ve göç sürecinde önemli faktörler arasında yer bulmaktadır. İlgili gözleminin yanı sıra; ailenin ve iş kurumunun toplumsal cinsiyet ilişkilerinin temellerinin atıldığı ve süreklilik kazandığı iki majör yapı olduğu dikkate alındığında, Müslüman göçmen gruplarda aile içi görev bölüşümü ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin önemi ön plana çıkmaktadır (Abadan-Unat, 2017: 203, Gürkan, 2020: 457). Lewis'e göre bu durum; İslam'ın, müslümanların gündelik hayatlarını tüm yönleriyle çevreleyecek biçimde, yani bir kültür kimliği çerçevesinde yorumlanmasıyla ilişkilidir. İslam; müslümanların önemli bir bölümü tarafından salt bir ibadet sistemi olmaktan öte, gündelik yaşamın tüm yönlerine ilişkin fikir sunan bir biçimde ele alınmaktadır (Lewis, 2010 ve 2020, Yeğenoğlu, 2016). İlgili yaklaşımın bir sonucu olarak İslami teorisyenler ve kanaat önderleri tarafından hane içi

ilişkilerin gelişimine ve sürdürülmesine ilişkin yorumların etkisi gündelik yaşamda güçlü bir şekilde karşılık bulabilmektedir. Bahsi geçen durumun yanı sıra mülteci ve göçmenler; kadın ve erkeği belirli kalıplar içerisinde var olmaya iten toplumsal cinsiyet rolleri, iş piyasasının kısıtlayıcı koşulları ve kültürel kimlik konusunda yaşanan savrulmalar nedeniyle birden çok dezavantajlı duruma maruz kalabilmektedir (Sassen, 2000, Piper, 2005, Nohl & Ofner & Thomsen, 2011: 108, Birinciöğlü, 2020: 184).

Kadınların uluslararası göç eylemine dahil olmaları hane içi görev dağılımlarını köklü bir biçimde etkileyebilmektedir. Bu durumun en önemli yansımalarından biri, aile içi görev dağılımında genel olarak “anneye ait olarak addedilen” işlerin sorumluluğu ile karşı karşıya kalan kız çocukları üzerinde gözlemlenebilmektedir. Abadan-Unat’a göre bilhassa ailenin en büyük kız çocukları göç hareketleri ve geri dönüş göçlerinde ağır sorumluluklarla karşı karşıya kalabilmektedir (2017: 204). Araştırmanın alan bulgularında; cinsiyetin sinema takibinde güçlü bir belirleyici etmen olduğu ve kadın mültecilerin göç sineması ve gösterime giren filmlerin takibinde dezavantajlı bir konumda buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlara toplumsal hayatta biçilen cinsiyet rollerinin mültecilik hali ile birleşen yapısı, genç kadın katılımcıların iki farklı faktör çerçevesinde güçlü bir dezavantaj yaşadıklarını göstermiştir. Ailelerin genç kadın katılımcılara yüklemiş oldukları ev işlerinin ağır sorumlulukları ve dış dünya ile temas kurma sürecindeki kültürel normlarla bağlantılı kısıtlar, ilgili grubun filmlere sinema salonunda ulaşımındaki diğer önemli engeller olarak sivrilmıştır. Tartışılan grubun sinema filmlerinin ev ortamından takibi konusunda da kısıtlara tabi olmaları, araştırmanın dikkat çekici bulguları arasında yer almıştır. Genç Suriyeli kadınların sinema filmlerine ev ortamından ulaşma araçlarının kontrolünün aile bireylerinden yaşça büyük olanlarında bulunduğunu belirtmeleri ve diğer teknolojik aletlere erişim konusundaki ekonomik yoksunluklarını vurgulamış olmaları dikkat çekmiştir. İş hayatındaki Suriyeli genç kadın katılımcılardan dil konusunda bir kısıt yaşamayanların da gösterimdeki filmlere erişim imkânlarının sınırlı olduğu tespit edilmiştir. İlgili grup içerisinde yer alan kadın katılımcıların, ailelerin müdahaleci yönelimleri ve belirsiz izin durumları nedeniyle sinemada gösterime giren filmlere ulaşamadıkları gözlemlenmiştir. Bahsi geçen grubun üyelerinin ancak istisnai olarak sinemaya gidebildikleri ve bu durumun ailenin erkek üyelerinin iştiraki ile gerçekleştiği anlaşılmıştır.

...Yok şimdi değil küçükkken evimizde (Suriye'deki ev kast ediliyor) gittim. Tek gittim ama annemle, arkadaşlarımızla gittim çok. Bahçe vardı açık, yazın çok filmler olurdu. Dolardı. Buluşup giderdik bahçeye. Eve yakındı yani buradan sizin indiğimiz durak kadar işte. Burada hiç gitmedim öyle direk sinema diye, film diye. Vardır ama bilmiyorum nerede... Üç kardeşim, yemek. Hepsi annemde bende. Annemin dikışı başlayınca sabah namazından sonra, kahvaltayı ben koyarım babam, abim, kardeşim giderler (işe) sonra. Annem dikışı bitirirse, ekmeğe girer. Diğer kardeşlerim de kalıkar zaten. Onlarlayım işte. Diğer işler var. Vakit sabaktan yatsıya böyle gidiyor... 5-6 kere izlemiştir geldiğimizden beri filmi baştan sona tamamen. Burada, dernekte izledik. Olur, bazen filmler öyle mesajla söylerler. Yemek var, film var diye. Denk gelir izleriz burada... (K. 5).

Katılımcının ilgili değerlendirmesi, ev işlerine yönelik geleneksel görev dağılımının Suriyeli genç kadınların gösterime giren filmlerin takibi konusundaki sınırlılıkları arasında yer bulduğunu göstermiştir. Katılımcının, sinema filmlerine erişim sürecindeki en ideal mekân olarak bir sivil toplum örgütünü işaret etmiş olması ise göçmenlerin uyum sürecinde bahsi geçen kurumların önemini gösteren dikkat çekici bir veridir.

Erdoğan, yerleşik toplumun Türkiye'deki Suriyelilere yönelik yaklaşımlarında, din ve toplumsal yakınlık algısının bir faktör olduğunu ancak en güçlü etmenler olmadığını vurgulamıştır. Erdoğan'a göre (2018: 180-185), Suriyelilerle destek amaçlı kurulan ilişkilerin temel motivasyonu insani yaklaşım olurken, yerleşik toplumda Suriyelilerle ciddi kültürel farklılıklar bulunduğuna ilişkin güçlü bir kanaat oluşmuştur. Benzer bir irdeleme çerçevesinde Göksel; yerleşik toplum ve Suriyeliler arasında din ve mezhep temelli benzerliğin ön plana çıkarılmasına karşın, kültürel farklılığın kırımlarının yeterince dikkatli bir biçimde tahlil edilemediğine dikkat çekmiştir. Göksel, bu durumun entegrasyon sürecini etkileyen bir unsur olduğunu vurgulamıştır (2019: 198). Araştırma kapsamında görüşülen kadın katılımcılardan biri, evlenmeden önce birlikte yaşadığı ailesinin, kendisinin ve kardeşlerinin film izlemesine izin vermediğini belirtmiştir. Katılımcı, ailesinin Suriye'deki yaşantılarında da bu konuda katı bir tutum izlediğini ve filmlerin Batı kökenli yaklaşımları içerdiğini düşündüklerini aktarmıştır. Katılımcı; ailesinin film sektörünü genel itibarıyla “din dışı” ve “kültürlerine ve geleneklerine aykırı” yapılar olarak değerlendirdiğini, yalnızca dini odaklı yapımları izlediklerini belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcının Suriye günlerinden beri nadiren yaratabildiği ve kendi ifadesiyle “fırsat” olarak nitelendirdiği ender zaman dilimlerinde din teması dışında kalan filmleri izlemeye çalıştığını belirtmesi önemlidir. Katılımcı; evlenmesinin ardından eşyle sıklıkla film izlediklerini söylemiş ve filmleri sinema salonunda izleyebilmelerinin önündeki engeller olarak ekonomik imkânsızlıklar ve iş yoğunluğu gibi faktörlerin altını çizmiştir.

“Annemin Hicret Defteri Benim İlk Senaryom”: Azam Ali'den Elvir Baliç'e Örnek Alınan Portreler

İkinci ve üçüncü nesil göçmenlerin elinden çıkan film, müzik, edebiyat, resim ve diğer kültürel araçlar ortak bir kimliğin yaratılmasına katkıda bulunurken, varlığı kabul edilen “kurban gençlik” imgesinin de aşılabilmesini göstermektedir (Kaya, 2008: 462; Karaçay, 2016: 413). Araştırmanın alan bulgularında, ilgili bölümlerde tartışılan etmenlerin yanı sıra göç sineması ve gösterime giren filmlerin takibinde etkili faktörlerin başında kişisel ilgi düzeyi gelmiştir. Ekonomik imkânı dar ve gösterime giren filmleri takip etme konusunda zaman kısıtlılığı olan bir katılımcının; Türkiye'nin kültürel kodlarını anlayabilmek amacıyla 2000 yılından bu yana “gışede başarı yakalayan” yahut “ödül alan” tüm yerli filmleri izlemeye çalıştığını belirtmesi bu bağlamda önemlidir. Bir başka katılımcının ise Türk sinemasında geçmişten bugüne Suriyeliler'in ne şekilde ele alındığını gözlemleyebilmek amacıyla dar imkânlarına karşın Türk Sineması arşivinde “Suriye ve Suriyeli yansımalarını” takip etmesi, konu özelinde ele alınabilecek bir başka örnek olmuştur. Katılımcı; geleceğe ilişkin bir hedef olarak, kendisinin de özneleri arasında yer aldığı göç hareketinin farklı yönlerini beyazperdeye aktarmak ideali olduğunu belirtmiştir.

... Vallahi hocam benim rüyam bu. Bununla uyuyorum, bununla kalkıyorum. Bir gün bitecek elbet, geride kalacak hepsi. Dün nasıl geride kaldı, bugün de kalacak. Benim çocukluğumun geçtiği topraklara, sokaklara geri döneceğim. İki vatanım, iki ülkem olmuş olacak o gün gelince. Gençliğim deyip buraya da döneceğim tabi. Bu zorlukları yaşayan tek ben değilim ki. Steve Jobs'u biliyorsun. Benden, bizden farkı ne? Azam Ali, o zorlukları geride bırakmasa bugün ondan haberimiz olur muydu? Şundan sesi gelir miydi? (Masadaki kulaklığı gösteriyor) Türkiye'de de çok örnek var. Ben futbolu çok severim. (Tebessümle) Baliç var demi mesela? O da kendi vatanından uzak kalmadı mı? Savaş yaşamadı mı? Sonra buraya sığınmadılar mı? Değil mi? Geride bırakıp hayallerine koşmasa gelir miydi buralara? Ben de döneceğim bir gün. Bilmediğimiz, duymadığımız o kadar çok acı var ki. Ama bak hocam sadece acı değil. Bir o kadar paylaşma var, duygular, fedakârlık var. Bazılarını film yapacağım olursa işte. İlk senaryomuz da Allah izin verirse, Annemden

olacak. Hicret günlerimizden tuttuğu notlar var rabmetlinin. Saklıyorum defterini. Duyguları var. Biz aç kalmayalım diye tüm duaları. Bunun filmi olsa, tüm anneler kendini bunda görmeyi mi? Annem hepimizin içinde yaşamaya devam etse ben o zaman tamam derim işte oldu... (K. 7).

Mültecileri konu edinen filmlerin önemli bir bölümünün; mülteci sorunlarının altında yatan sebeplerden ziyade sonuçlarına eğilmesi ve bu filmlerin çoğunun Batılı ya da Batı ülkelerinde öğrenimlerini tamamlamış yönetmenler tarafından Batılı film şirketleri adına çekilmesi, literatürde Suriyeli mülteciler konusuna oryantalist bir bakış açısı geliştirdiği eleştirilerini beraberinde getirmektedir (Özdemir & Işık, 2019: 129-131). Mültecilerin göç sürecinde karşılaştıkları zorlukların beyaz perdeye aktarılışında göçmen odaklı bakışın yeterince yer bulmaması, mültecilerin genel itibarıyla rahatsızlık bildirdikleri faktörlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Daire Başkanlığının “Mahallemizde Film Çekiyoruz Projesi” kapsamında bir araya gelen 17-25 yaş arasındaki 11 Suriyeli genç, düzensiz göçmenlerin denizde geçen yolculuğunu konu edinen bir film hazırlamıştır. Suriyeli gençlerin filmin amacına ilişkin temel vurguları; "insanların, mültecilerin göç ederken hayati ve önemli bir nedenlerinin olduğunu anlamalarına yardımcı olmak" şeklinde not edilmiştir (Anadolu Ajansı, 2019).

Göçmenlerin ve mültecilerin geçmişle kurmuş oldukları ilişkiler arasında birtakım farklılıklar gözlemlenebilmektedir. Göçmenler, hedef ülkede buldukları süreç içerisinde geçmişle olan bağlarının kırılmaması ve yeniden üretilmesi için emek harcamaktadır. Göçmenler arasında geri dönüş niyetinin sıklıkla tekrarlanması bu bağlamda sembolik bir öneme sahiptir (Faist, 2003: 399). Mültecilerin köken ülkeden ayrılma süreçleri; yasal ve politik prosedürlerin yanı sıra kendi iç dünyaları ile girişmiş oldukları muhasebenin güçlü yansımalarını da barındırmaktadır. Köken ülkeden ayrılma ve hedef ülkeye ulaşma süreçleri ile birlikte eskiye ait unsurlar daha çok düşünülmemekte ve geçmiş deneyimlerle duygusal bağlar inşa edilmektedir (Biner, 2016: 52). Mültecilerin; köken ülkeden ayrılma sürecinde karşılaşmış oldukları zorluklar, yaşanan travmalar ve köken ülkesindeki olaylara ilişkin değerlendirmeler yaşanan sürece ilişkin bir yabancılaşmayı da beraberinde getirebilmektedir (Kunz, 1981: 42-43). Katılımcıların önemli bir bölümünün göç sinemasına olan ilgilerine rağmen; biri kadın ikisi erkek olmak üzere üç katılımcının, Suriye ve göç konulu filmlerden bilinçli bir tercih ile uzak kaldıklarını aktarmaları dikkate değerdir. Bahsi geçen katılımcıların ortak özelliklerinden ilki; terk edilen köken ülke Suriye’de çekirdek aile üyelerini yitirmek olarak belirlemiştir. İkinci ortak özellik ise mültecilerin zorlu göç süreçlerinin belleklerinde devamlılık arz eden güçlü travmatik etki ve anıları olmuştur. Bununla birlikte araştırma etiği bağlamında ilgili detay, en az sayıda soru ve konunun odak noktası ile sınırlı tutulacak bir biçimde ele alınmıştır. Zira mülteciler; ağır hayat koşulları ve geçmiş travmaları nedeniyle psikolojik zararlarla karşı karşıya kalmaya en müsait gruplar arasında yer almaktadır (Kümbetoğlu, 2016: 76-77; Liempt & Bilger, 2019: 319-323; Künüroğlu, 2020: 1162-1165).

Araştırmada mültecilerin, filmlerin etkisi üzerinden düzensiz göç fikrine bir yönelim göstermedikleri ancak düzensiz göç düşüncesine sahip olan az sayıdaki genç katılımcının, düzensiz göçü konu edinen yapımları, göç sineması unsurları arasında öncül kıldığı gözlemine ulaşılmıştır.

Katılımcıların Göç Sinemasına Yönelik Genel Gözlemleri

Mültecilerin konu edildiği filmlerde, çoğunlukla kadın ve çocukların ana temayı oluşturduğu ve bir “kurban kimliği” çerçevesinde bu öznelerin hayat hikayelerine odaklanıldığı

gözlemlenmektedir. İlgili filmlerde genel itibarıyla mültecilik halinin sebeplerinden ziyade sonuçlarına ilişkin bir aktarım eğilimi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda küresel mültecilik problemlerinin beyaz perdedeki yansımalarında; siyasal, sosyal ve ekonomik yönlerin görece arka planda kaldığını belirtmek mümkündür. Benzer bir biçimde Suriye kökenli mültecilik hareketini aktaran filmlerde de öncelikli tema kadın ve çocukların yaşamış oldukları güçlü zorluklar olarak belirmiştir. Bununla birlikte konu özelindeki filmlerde Batılı bir yaklaşımın ön plana çıkması ve konunun ekseri olarak Batılı yönetmenlerce, Batılı bir değerlendirmeye ele alınması bir başka problem alanı olarak öne çıkmaktadır (Çelik-Rappas, 2017: 84-85, Özdemir & Işık, 2019: 129). Özdemir ve Işık'a göre, Suriye'de yaşanan dramın aktarımında Batılı güçlerin çıkar çatışmalarına değinilmeden sorunların tek sebebi olarak Suriye rejiminin işaret edilmesi, Batı dünyasının da paydaşı konumunda yer aldığı problem alanlarının tüm boyutlarıyla tartışılmasının önüne geçmektedir (2019: 131). İlgili bölümde tartışılmış olduğu üzere araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların üçü, köken ülke ve göç süreci hatıralarından kaynaklı çeşitli gerekçeler çerçevesinde göç sineması takibinden uzak durduklarını belirtmişlerdir. Konu özelinde görüş bildiren diğer katılımcıların Suriye temalı göç sinemasına ilişkin temel gözlem ve eleştirileri araştırılmıştır. Katılımcıların konu özelindeki en temel eleştirileri, tüm Suriyelilerin tek bir profil altında ele alındığı gözlemi olmuştur. Üniversite eğitimini sürdüren katılımcılar, ilgili filmlerde Suriyelilerin tamamının "eğitimsiz" ve "alt sınıf" mensubu olarak gösterilmesinden duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir. İlgili katılımcılar; alt gelir grubundaki tüm Suriyelilerin entelektüel yeteneklerden yoksun olmadığını vurgulayarak, Suriyelilerin bilim, sanat, yüksek kültür gibi alanlardan tamamen uzak bir betimleme ile gösterildikleri görüşünü aktarmışlardır. Üniversite öğrencisi katılımcıların rahatsızlık duyduğu bir diğer başlık ise üniversite eğitimini sürdürmekte olan Suriyelilerin problem alanlarının ve gelecek ideallerinin filmlerde yeterince yer edinmediğine ilişkin gözlemleri olmuştur.

Katılımcılar, Suriyelilerin konu edindiği filmlerde yoğun biçimde "alt sınıf" olarak ele alınmalarının, yerleşik toplum nezdinde kendi imajları açısından çeşitli problemler oluşturduğuna ilişkin dönütlerde bulunmuşlardır. İlgili başlık özelinde en yoğun rahatsızlığın, filmlerde kendilerinin eski yaşantılarına ilişkin yeterince yer verilmemesi olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların önemli bir bölümü iç savaş öncesi hayatlarının "orta sınıf" ifadesi ile ele alınabileceğini ve yaşantılarını idame ettirdikleri evlerinin "çok daha büyük" ve "ferah" olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar, iç savaş öncesi yıllarda bazı zorlukları bulunmasına karşın gündelik hayatlarını yardıma ihtiyaç duymadan sürdürdüklerini vurgulamışlardır. Buna karşın filmlerdeki Suriyeli aktarımının, kendilerinin "varlıklı" geçmişlerine değinmediği veya geçmişten bugüne sürekli fakir oldukları izlenimi doğurduğunu belirten katılımcıların bir bölümü, bu durumun Türkiye'de kendilerine olan bakışı olumsuz etkilediğine ilişkin inançlarını paylaşmışlardır. Bunun yanı sıra katılımcılar, filmlerde tasvir edilen aile içi rol dağılımlarının genellikle baba odaklı ilerlediğini belirtmişler ve bu durumun önyargılı olduğu yorumunda bulunmuşlardır. Katılımcılar, Suriyeliler arasında aile içi dengelerin farklılıklar barındırdığını vurgulayarak ilgili aktarımın gerçeği yansıtmayan bir biçimde işlenebildiği görüşünü paylaşmışlardır.

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan Türkmen ve Kürtlerin değinmiş oldukları bir başka husus ise Suriye temalı göç filmlerinde etnik ve dini farklılıkların yeterince işlenmediği doğrultusunda gelişmiştir. Türkmen katılımcılar, Suriye'deki iç savaş öncesi hayatlarında Türkiye ile süregelen "gönül bağları" ve güçlü akrabalık ilişkileri bulunduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte filmlerde tek tip bir "Suriyeli" profilinin verildiğini savunan Türkmen

katılımcılar, kendilerinin yerleşik halk ile kültürel yakınlığının yeterince aktarılmadığı eleştirisinde bulunmuşlardır. Türkmen katılımcılar, bu durumun kendileri aleyhine geliştiğini ve kendilerinin aynı dili konuştukları ülke sakinlerince hak etmedikleri biçimde ötekileştirilebildikleri inancını paylaşmışlardır. Benzer bir biçimde Kürt katılımcılardan birisinin ilgili filmlerde Hristiyan Araplar ve Kürtler başta olmak üzere Suriye'nin etnik ve dini farklılıklarının tüm yönleriyle vurgulanmadığına ve genel görüntünün Sünni-Arap betimlemesi üzerinden ilerlediğine ilişkin eleştirilerini paylaşmıştır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması ile birlikte soğuk savaş döneminin sona ermesi ve göçmen sayısındaki yükselişe koşut olarak, görsel medyadaki göçmen figürlerin ve göçmen kadın sanatçıların görünürlüğünde bir artış yaşanmıştır (Marciniak vd., 2007; Gürkan, 2020). Bununla birlikte araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların önemli bir bölümünün, Suriye temalı filmlerde Suriyeli mültecilerin ve Suriye kökenli oyuncuların sayısının az olduğu yorumunda bulunmaları dikkat çekmiştir. Katılımcılar; Suriye'de yaşanan olayların, savaşın belirli bir bölümünde Suriye'de bulunmuş oyuncular tarafından daha iyi canlandırabileceği hususunda müşterek bir kanaat belirtmişlerdir.

Çalışmanın alan araştırmasının hayata geçirildiği tarihte Suriye'den Türkiye'ye göç hareketini konu alan çok sayıda film çekilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler çerçevesinde, yukarıda tartışılan beğeni ve eleştirilerden bağımsız bir biçimde, konu özelinde en çok izlenen Türkiye yapımı üç filmin *Misafir* (Andaç Haznedaroğlu, 2018), *Fedakar* (Hüseyin Eleman, 2011) ve *Saf* (Ali Vatansever, 2018) olduğu belirlenmiştir.

Sonuç

Çalışmada; sosyo-ekonomik faktörler, eğitim düzeyi, dil yeterliliği, cinsiyet, kültürel unsurlar, geçmiş travmalar ve kişisel ilgi düzeyleri, katılımcıların göç sinemasını takibi ve sinema ile olan eşitsiz ilişkilerindeki belirleyici unsurlar olarak ön plana çıkmıştır.

Mültecilerin ekonomik durumunun, vizyona giren filmleri takip platformlarını doğrudan etkilediği belirlenmiştir. Katılımcıların önemli bir bölümünün ekonomik şartlar nedeniyle asgari geçim standartlarının altında bir hayat sürdürdükleri tespit edilmiştir. Bahsi geçen maddi zorluğun yanı sıra mültecilerin ikincil iş piyasasındaki istihdamlarından kaynaklı olarak belirsiz ve dar izin imkânları ile karşı karşıya olmaları, ilgili grubun filmlere sinema salonunda erişimlerini olumsuz etkileyen bir unsurdur. Söz konusu kısıt, mültecilerin film izlemek için ulaşabildikleri ölçüde yeni ve geleneksel medya araçlarına yönelmeleri sonucunu beraberinde getirmiştir. Öte yandan katılımcıların yalnızca altısının internet erişim imkânına sahip olması ve diğer ekonomik yoksunluklar yeni medya platformlarından film takibi konusundaki kısıtların gerekçeleri arasında yer bulmuştur. İlgili grubun kayıt dışı iş gücünde sömürülme sorununun önüne geçilmesi ve ekonomik şartlarında sağlanacak iyileşme, sosyo-kültürel faaliyetlerin takibini pekiştirecek önemli bir faktör olacaktır. Orta ve uzun vadede hayata geçmesi temenni edilen bu iyileştirme programının olumlu çıktılarını erişene dek, kısa vadede ilgili grubun sosyo-kültürel organizasyonları takip eğilimlerine merkezi ve yerel idare paydaşlarınca sunulan desteklerin sistematik hale getirilmesi önemlidir. Bununla birlikte ilgili politikaların uygulanması, ev sahibi yerleşiklerin konu özelindeki hassasiyetlerinin gözetilmesini de gerekli kılmaktadır.

Eğitim hem erkek hem kadın katılımcıların gösterime giren filmleri ve diğer sosyal faaliyetleri takibinde dikkat çekici bir değişken olmuştur. Katılımcılar arasında gösterime giren filmlerin

takibine ilişkin en yoğun ilginin üniversite öğrencileri arasında olduğu gözlemlenmiştir. Üniversiteli katılımcılar, üniversite toplulukları ve şehirdeki kültür merkezleri vasıtasıyla sinema filmleri takibinde geliştirmiş oldukları alternatifler ile ön plana çıkmışlardır. Bununla birlikte bahsi geçen katılımcıların film takibi konusunda araçsallaştırmış oldukları kültür merkezlerinden; yeni sosyal tanışıklıklar, iş arayışları ve dil eğitimi gibi konularda da faydalandıkları anlaşılmıştır. İlgili grubun eğitime katılımlarının teşvik edilmesi ve eğitim kurumlarında sosyo-kültürel faaliyet sıklıklarının artırılması, genç mültecilerin film takibi ve diğer sosyalleşme imkânlarını pekiştirecektir.

Katılımcılar, film takibinde dil yeterliliğini temel bir gereksinim olarak vurgulamışlardır. Araştırmada Türkmen katılımcıların ve Türkçe hâkimiyeti yüksek mültecilerin, film takibi konusunda dil bağlamında bir avantaja sahip oldukları gözlemine ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra katılımcılardan bir kısmının; Türkçeye yeterli ölçüde hâkim olmamaları nedeniyle çeşitli zaman dilimlerinde sinema bileti temin edemediklerini ve ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmiş olmaları, araştırmanın entegrasyon süreci bağlamında dikkat çekici bulguları arasında yer almıştır. AVM ve sinema salonları gibi çeşitli sosyal alanlarında “dil bariyerini” azaltacak tedbirlerin artırılması, bu bağlamda önem arz etmektedir.

Kadın katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde, cinsiyetin ve mültecilik konumunun hane içi rollerin belirlenmesinde etken olduğu ve bu durumun film takip imkânlarını kısıtlayıcı bir nitelik taşıdığı tespit edilmiştir. Kadın katılımcılara hane içerisinde biçilen roller, ekonomik kısıtlar ve dini-kültürel kökenli baskılar kadınların gösterime giren filmleri takip etmelerini olumsuz etkileyebilmektedir. İlgili halin ev sahibi toplumdaki kimi kadınların durumundan bağımsız ele alınamayacağı yorumu çerçevesinde, kadınları destekleyici tüm tedbirlerin artırılması önemli bir gereklilik olarak değerlendirilebilecektir.

Araştırmada düzensiz göç temalı filmlerin, mültecilerin düzensiz göç konusuna bakış açılarına etkisinin ne olduğu sorusunun cevabı da aranmıştır. Katılımcıların önemli bir bölümünün göç temalı filmleri takip eğiliminde oldukları ancak düzensiz göçle ilgili filmlerden etkilenmedikleri ve özel olarak bu filmleri izleme eğilimi sergilemedikleri belirlenmiştir. Öte yandan düzensiz göç düşüncesine halihazırda sahip bulunan az sayıdaki katılımcının, düzensiz göçü konu edinen yapımları daha sık takip ettikleri anlaşılmıştır. Katılımcıların önemli bir bölümünün göç sinemasına olan ilgilerine karşın; biri kadın ikisi erkek olmak üzere üç katılımcının ise köken ülke Suriye ve göç sürecini konu alan yapımlardan uzak kalmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Savaş ve göç sürecinin travmatik etkileri ilgili tercihin temel gerekçesini oluşturmuştur.

Katılımcıların Suriyelilerin göç hareketini konu edinen filmlere ilişkin genel eleştirilerinde; “hane içi ilişkilerin aktarımındaki sorunlar”, “Suriyelilerin etnik, dini ve kültürel olarak tek bir kategori çerçevesinde ele alınması”, “Suriyelilerin göç öncesi görece ‘varlıklı’ geçmişlerinin yeterince işlenmemesi”, “Suriyeli oyuncuların filmlerde yeterince yer bulmaması” gibi unsurlar ön plana çıkmıştır. Konu özelinde çalışma yürüten sinema sektörü çalışanlarının, “öznenin sesine” daha fazla dikkat etmeleri, verimliliği arttıran bir etmen olacaktır.

Özet bir değerlendirme çerçevesinde ilgili bölümlerde ele alınmış olduğu üzere; müzik, sinema, spor ve diğer popüler kültür araçları genç ve ikinci kuşak göçmenlerin/mültecilerin hedef ülkelerdeki uyum süreçlerini arttıran ve kendi kimliklerini ifade imkânı sunan faktörler arasında yer almaktadır. Araştırma çerçevesinde temas kurulan Suriyeli katılımcıların bir bölümünün sinemaya karşı geliştirmiş oldukları kişisel ilgileri bu bağlamda dikkat çekmiştir. Genç

Suriyelilerin gerek sosyalleşme imkânlarının arttırılması gerek entegrasyon süreçlerinin güçlendirilmesi amacıyla; siyaset yapıcılar, yerel yöneticiler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve sinema sektörünün paydaşlarının konu özelindeki desteklerini güçlendirmeleri önemlidir.

Kaynakça

- Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adaman, F. & Keyder, Ç. (2006). Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. Erişim Tarihi; 20 Ekim 2019; https://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr.pdf.
- Agamben, G. (2013). *Kutsal İnsan: Egemen İktidar ve Çıplak Hayat*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Archer, N. (2012). *The French Road Movie: Space, Mobility, Identity*. Berghahn Books.
- Avrupa Birliği Konseyi. (2004). *Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU*. Erişim Tarihi; 13 Ekim 2019; <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/common-basic-principles-for-immigrant-integration-policy-in-the-eu>.
- Baloğlu, U. (2020). Küresel Kültürün Kimlik Krizi: İngiliz Sinemasında ‘Ötekiler’. Y. D. Birincioğlu & U. Baloğlu (Ed.) *Kültürötesi İmgeler Ulusötesi Avrupa Sinemasında Göç, Sürgün, Kimlik ve Aksan Tartışmaları* içinde (ss. 119-163). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Balta, E. (2019). *Tedirginlik Çağı Şiddet, Aidiyet ve Siyaset Üzerine*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bartram, D. & Poros, V. M. & Monforte, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Ankara: Hece Yayınları.
- Berger, V. & Komori, M. (2010). Introduction: Moving Pictures from a Modern Babel. In V. Berger & M. Komori (Eds.) *Ployglot Cinema: Migration and Transcultural Narration in France, Italy, Portugal and Spain* (pp. 7-12). Germany: Lit Verlag.
- Biner, Ö. (2016). *Türkiye’de Mültecilik İltica, Geçicilik ve Yasallık ‘Van Uydu Şehir Örneği’*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- ‘Bir film çektim ve hayatım değişti’. (2018, 16 Eylül). *Milliyet*. 22 Eylül 2019 tarihinde, <https://www.milliyet.com.tr/pazar/bir-film-cektilim-ve-hayatim-degisti-2742496> adresinden erişildi.
- Birincioğlu, Y. D. & Baloğlu, U. (2020). Giriş. Y. D. Birincioğlu & U. Baloğlu (Ed.) *Kültürötesi İmgeler Ulusötesi Avrupa Sinemasında Göç, Sürgün, Kimlik ve Aksan Tartışmaları* içinde (ss. 12-26). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Kadın (UN Women). (2018). Türkiye’deki Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Kadın ve Kız Çocuklarının İhtiyaç Analizi. Erişim tarihi 15 Eylül 2019; http://sgdd.org.tr/wpcontent/uploads/2018/08/The_Needs_Assessment_TR_WEB.pdf.
- Brubaker, R. (2010). Migration Membership and the Modern Nation-State: International and External Dimensions of the Politics of Belonging. *Journal of Interdisciplinary History*, XII: 1, pp. 61-78.
- Cıvaş, G. (2020). “Aki Karusmäki” Limanında Yersiz Yurtsuz Umutlar. Y. D. Birincioğlu & U. Baloğlu (Ed.) *Kültürötesi İmgeler Ulusötesi Avrupa Sinemasında Göç, Sürgün, Kimlik ve Aksan Tartışmaları* içinde (ss. 82-116). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Çelik-Rappas, İ. A. (2017). Refugees as Innocent Bodies, Directors as Political Activists: Humanitarianism and Compassion in European Cinema. *Revista Latinoamericana de Estudios sobre Cuerpos Emociones y Sociedad*, 23 (9), pp. 81-89.
- Çopur, A. & Demirel, M. (2017). Suriyeli Mültecilerin Yükseköğrenim Sorunu: Göç Süreci ve Sonrası. Ö. Demirel & S. Dinçer (Ed.) *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı* içinde (ss. 13-28). Ankara: PEGEM Akademi. DOI: <http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563b2>.
- Dedeoğlu, S. & Gökmen, Ç. E. (2011). *Göç ve Sosyal Dışlanma Türkiye’de Yabancı Göçmen Kadınlar*. Ankara: Efil Yayınları.
- Elmacı, T. (2020). Fatih Akın’ın Aksanlı Kadınları. Y. D. Birincioğlu & U. Baloğlu (Ed.) *Kültürötesi İmgeler Ulusötesi Avrupa Sinemasında Göç, Sürgün, Kimlik ve Aksan Tartışmaları* içinde (ss. 271-298). İstanbul: Doruk Yayınları.

- Erdoğan, M. M (2018). *Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Faist, T. (2003). *Uluslararası Göç ve Uluslararası Alanlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Gibson, S. (2006). "The Hotel Business is About Strangers": Border Politics and Hospitable Spaces in Stephen Frears's *Dirty Pretty Things*. *Third Text*, 83, 20(6), pp. 693-701. Doi:10.1080/09528820601069631.
- Giovacchini, S. (2001). *Hollywood Modernism: Film and Politics in the Age of New Deal*. Philadelphia: Temple University Press.
- Glazer, N. (1994). The Closing Door. In N. Mills (Ed.) *Arguing Immigration: Are New Immigrants a Wealth of Diversity... or a Crushing Burden?* (pp. 37-47). New York: Simon&Schuster.
- Göksel, G. U. (2019). *Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi "Adil Entegrasyon"*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Gürkan, H. (2020). Kadın ve Göç: Ulusötesi Filmlerde Türkiyeli Müslüman Kadının Tasviri. Y. D. Birincioglu & U. Baloğlu (Ed.) *Kültürötesi İmgeler Ulusötesi Avrupa Sinemasında Göç, Sürgün, Kimlik ve Aksan Tartışmaları* içinde (ss. 443-478). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Halep'te Fener bayramı. (2007, 3 Nisan). *Habertürk*. 25 Kasım 2019 tarihinde, <https://www.haberturk.com/spor/futbol/haber/19104-halepte-fener-bayrami> adresinden erişildi.
- Higbee, W. & Lim, S. H. (2010). Concepts of Transnational Cinema: Towards a Critical Transnationalism in Film Studies, *Transnational Cinemas*, 1(1), pp. 7-21.
- Higson, A. D. (2000). The Limiting İmagination of National Cinema'. In M. Hjort, & S. MacKenzie (Eds.) *Cinema and Nation* (pp. 63-74). Routledge.
- İçduygu, A. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar: "Siyasallaşan" Bir Sürecin Analizi. *Toplum ve Bilim*, Sayı: 140, ss. 27-41. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karaca, S. (2017). Krizden Çözüm Türkiye'de Mültecilerin Entegrasyonu: İhtimaller ve Mevcut Kapasite Ölçüm ve Değerlendirme Sonuçları. *Sivil Toplum Diyaloğu Mültecilerin Uyumlu Projesi Raporu*. IGAM.
- Karaçay, A. B. (2016). Türkiye-Avrupa Göç Sistemi: Misafir İşçilikten Ulus-Ötesi Kimliklere. S. G. İhlamur-Öner & N. A. Şirin Öner (Ed.) *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar Tartışmalar* içinde (ss. 399-416). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaya, A. (2008). Rap Pedagojisi Aracılığıyla Eleştirel Bir Eğitim Yönetimi: Alman-Türk Hip-Hop Gençliği. N. Yentürk & Y. Kurtaran & G. Nemitli (Ed.) *Türkiye'de Gençlik Çalışmaları ve Politikaları* içinde (ss. 459-482). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, A. (2017). İstanbul, Mülteciler İçin Cennet mi Cehennem mi? Suriyeli Mültecilerin Kentstel Alandaki Halleri. *Toplum ve Bilim*, Sayı: 140, ss. 42-68. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kofman, E. & Phizacklea, A. & Raghuram, P. & Sales, R. (2000). *Gender and International Migration in Europe*. London: Routledge.
- Kunz, E. (1981). Exile and Resettlement: Refugee Theory. *International Migration Review*, 15, pp. 42-51.
- Kümbetoğlu, B. (2016). Göç Çalışmalarında "Nasıl" Sorusu. S. G. İhlamur-Öner & N. A. Şirin Öner (Ed.) *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar Tartışmalar* içinde (ss. 49-85). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Künüroğlu, F. (2020). Mültecilerin Katılımıyla Yürütülen Nitel Araştırmalarda Etik Konular. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), ss.1155-1169.
- Lewis, B. (2010). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Lewis, B. (2020). *Hata Neredeydi?*. İstanbul: Kronik Kitap.
- Liempt, I. & Bilger, V. (2019). Kaçakçılık Yoluyla Gelen Göçmenlerle Yürütülen Araştırmalarda Metodolojik ve Etik İkilemler. R. Zapata-Barrero & E. Yalaz (Ed.) *Avrupa Göç Çalışmalarında Nitel Araştırmalar* içinde (ss. 316-336). İstanbul: GAR Kitaplık.
- Malik, Sarita (1996). Beyond "The Cinema of Duty"? The Pleasures of Hybridity: Black British Film of the 1980s and 1990s. In A. Higson (Ed.) *Dissolving Views: Key Writings on British Cinema*, (pp. 202-215). London: Cassell.
- Marciniak, K. & Imre, A. & O'Healy, Á. (2007). *Transnational Feminism in Film and Media*. K. Marciniak & A. Imre & Á. O'Healy (Ed.). New York: Palgrave Macmillan.

- Moorti, S. (2003). Desperately Seeking an Identity: Diasporic Cinema and the Articulation of Transnational Kinship. *International Journal of Cultural Studies* 6(3), pp. 355-376.
- Mukherjee, M. (2012). The Return Migrant in Cinema: The Idealist and the Sceptic. *Sociological Bulletin*, 61(3), pp. 404-428.
- Nacify, H. (2001). *An Accented Cinema: Exilic and Diasporic Filmmaking*, Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Nohl, A. M. & Ofner, U. S. & Thomsen, S. (2011). Almanya Dışında Eğitim Görmüş Yüksek Vasıflı Göçmenlerin Durumu Resmen Eşit Haklara Sahip Olarak İşgücü Piyasasına Giriş. A. M. Nohl & K. Schittenhelm & O. Schmidtke & A. Weiss (Ed.) *Göç ve Kültürel Sermaye Türkiye, Almanya, Kanada ve Büyük Britanya'da Yüksek Vasıflı Göçmenler* içinde (ss. 95-117). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Ofner, U. S. (2011). Ülke Dışında Öğrenim Görmüş Yüksek Vasıflı Akademisyen Göçmenlerin Yaşadığı Sembolik Dışlanma. A. M. Nohl & K. Schittenhelm & O. Schmidtke & A. Weiss (Ed.) *Göç ve Kültürel Sermaye Türkiye, Almanya, Kanada ve Büyük Britanya'da Yüksek Vasıflı Göçmenler* içinde (ss. 319-334). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Özdemir, E. & Işık, M. (2019). Uluslararası Göç ve Sinema: Dünya Sinemasında Suriye Sorunu. M. Görgün (Ed.) *Uluslararası Göç* içinde (ss. 123-134) İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Piper, N. (2005). *Gender and Migration*. Singapore: Global Commission on International Migration.
- Pöschl, P. & Meier, M. & Özerim, G. & Kalem, G. (2016). *Genç Göçmen ve Mültecilere Ulaşmak İçin Gençlik Çalışanlarının Güçlendirilmesi 01. İhtiyaç Analizi Raporu*. Erişim Tarihi; 7 Ekim 2019; https://reachout.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2016/12/O1-Need-Analysis-Report_TR.pdf.
- Rossiter, M. J. & Hatami, S. & Ripley, D. & Rossiter, K. R. (2015). Immigrant and Refugee Youth Settlement Experiences: A New Kind of War. *International Journal of Child, Youth & Family Studies*. 6(4.1), pp. 746-770. DOI: <https://doi.org/10.18357/ijcyfs.641201515056>.
- Rotha, P. (1968). Belge Filmciliğin Bazı İlkeleri. *Türk Dili Dergisi, Sinema Özel Sayısı*. Arsal Soley (çev). Ocak (196), ss. 341-343, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara.
- Sassen, S. (2000). Women Burden: Counter-Geographies of Globalization and the Feminization of Survival. *Journal of International Affairs*. 53(2), pp. 503-524.
- Soremski, R. (2011). Göçmen Ailesinin Kültürel Sermayesi: Akademik Vasıflı Göçmenlerin İkinci Kuşağının Eğitim Yönelimleri. A. M. Nohl & K. Schittenhelm & O. Schmidtke & A. Weiss (Ed.) *Göç ve Kültürel Sermaye Türkiye, Almanya, Kanada ve Büyük Britanya'da Yüksek Vasıflı Göçmenler* içinde (ss. 73-92). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Stein, B. N. (1981). The Refugee Experience: Defining the Parameters of a Field of Study. *International Migration Review*. 15, pp. 320-330.
- Suner, A. (2006). *Hayalet Ev: Yeni Türk Sinemasında Aidiyet, Kimlik ve Bellek*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Suriyeli gençler 'umuda yolculuğun' filmi çekti. (2019, 14 Temmuz). *Anadolu Ajansı*. 30 Temmuz 2019 tarihinde; <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/suriyeli-gencler-umuda-yolculugun-filmini-cekti/1531197> adresinden erişildi.
- Şimşek, D. (2017). Göç Politikaları ve İnsan Güvenliği: Türkiye'deki Suriyeliler örneği. *Toplum ve Bilim*, Sayı: 140, ss. 11-26. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Timonen, V. & Conlon, C. (2015). Beyond Mannheim: Conceptualising How People 'Talk' and 'Do' Generations in Contemporary Society. *Advances in Life Course Research*. 24(June), pp. 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2015.03.001>
- Torun, A. (2015). *Öteki ile Biz İlişkisinde Yeni Medya*. Sosyal ve Beşeri Bilimlere ve Küresel Yaklaşımlar: Kuram ve Uygulamalar Uluslararası Sempozyumu. Varşova.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020). *Geçici Koruma*. 17 Ekim 2020 tarihinde, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden erişildi.
- Türkiye evim gibi. (2011, 9 Nisan). *Hürriyet*. 25 Kasım 2019 tarihinde, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/turkiye-evim-gibi-17500263> adresinden erişildi.
- Türkiye Futbol Federasyonu (TFF). (2019). Futbol Bilgi Bankası Oyuncular-Futbolcular. 25 Kasım 2019, tarihinde, <https://tff.org/> adresinden erişildi.
- UNESCO. (1981). Secretary-General's Report to the General Assembly, A/36/215.

- Yaren, Ö. (2015). Göçmen Sinemasını Yeniden Düşünmek, *Moment Dergi Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), ss. 207-223.
- Yeğenoğlu, M. (2016). *Avrupa'da İslâm, Göçmenlik ve Konukseverlik*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yentürk, N. (2008). Gençlerin Yaşamlarını Çevreleyen Alanlarda Gençlik Politikaları Önerileri. N. Yentürk & Y. Kurtaran & G. Nemitli (Ed.) *Türkiye'de Gençlik Çalışmaları ve Politikaları* içinde (ss. 47-80). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız, A. (2019). Suriye Uyruklu Öğrencilerin Türkiye'de Yükseköğretime Katılımları. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayınları. Erişim Tarihi: 31 Aralık 2019; https://unescochair.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2019/10/SURIYE_YUKSEKOGRETIM_KATILIM.pdf.
- Yücel, H. & Yıldız, S. (2019). 1964 Kuşağı: Atina'da Rum Kalmak. İ. R. Örs (Ed.) *İstanbulu Rumlar ve 1964 Sürgünleri Türk Toplumunun Homojenleşmesinde Bir Dönüm Noktası* içinde (ss. 315-333). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2019). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. 17 Ekim 2020 tarihinde, <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi.

EXTENDED ABSTRACT

The Voice of The Subject in Izmir: The Unequal Relations of Young Syrians with Cinema and Migration Cinema

Literature review and qualitative field research have been utilized to form the method of the study. Syrian refugees aged 15-24 research population of the study, while Syrians aged 18-24 form the sample group of the study. A total of 19 people, including 7 women and 12 men, were interviewed within the scope of the study. Semi-structured interview techniques were used to interviews with the participants.

The importance of the research can be summarized within the framework of two main factors: subject and place. Unlike the widespread literature approach; instead of analyzing the communication language of migration films, developing a refugee-oriented approach to films and migration cinema constitutes the originality of the research in terms of the subject. The place dimension of the importance of the study is due to the distinctness of the city of Izmir, where the field research was implemented. Izmir is simultaneously home to differentiated international migration flows, including lifestyle migrations, international student migrations, domestic work migrations, Syrians under temporary protection, and irregular migration movements.

In the study, the relationship between migration and cinema is discussed primarily, addressing concisely the historical process of migration cinema in the world and the themes that have been prominent. According to the results of the study, socio-economic factors, education level, language proficiency, gender, cultural elements, past traumas and levels of personal interest are the determining factors in the unequal relations of refugees with film and migration cinema.

It has been determined that the economic situation of refugees directly affects cinema tracking and the preference of cinema tracking platforms. The fact that refugees face uncertain and narrow leave opportunities due to their employment in the secondary labour market is a factor that negatively affects the access of the relevant group to the cinema in the cinema hall. This limitation has resulted in refugees turning to new and traditional media tools to the extent that they can achieve in film tracking.

Education has been a remarkable variable in the pursuit of cinema and social activities of both male and female participants. Among the participants, it is observed that the most intense interest in pursuing cinema is among university students. University participants have come to the fore with the alternatives they have developed in cinema tracking through university communities and cultural centers in the city. However, from the cultural centers that the participants in question have instrumentalized in the pursuit of movies; it is understood that they also benefit from issues such as new social acquaintances, job searches and language education.

Participants emphasized the necessity of language dominance as a basic requirement in cinema follow-up. High dominance of the Turkish language has found a place among the factors that facilitate the follow-up of cinema in the cinema hall. In cases where Turkish cannot be mastered enough to follow the cinema, it has been understood that films are tried to be followed through new and traditional media tools and usually through mother tongue. In the study, it is observed that Turkmen participants and refugees with high Turkish dominance have had an advantage in cinema tracking. In addition, some of the participants state that they could not obtain movie tickets in various time periods due to their insufficient knowledge of Turkish and that they are discriminated against are among the remarkable findings of the study in the context of the integration process.

In the context of interviews with female participants, it is found that gender and refugee status have an impact on determining household roles, and this is a restrictive nature for cinema viewing opportunities. Roles, economic constraints and religious-cultural pressures that are assigned to female participants in the household can negatively affect the trends and trends of women in cinema.

The level of personal attention is one of the key factors affecting the film follow-up processes of young Syrians. In this context, the trends of following Turkish cinema and the Syrian reflection in Turkish cinema within the framework of the personal interest levels of the participants, whose economic opportunities are narrow and time-limited in the pursuit of cinema, have emerged as remarkable examples.

It is determined that a significant proportion of participants tended to follow migration-themed films, but are not influenced by films related to irregular migration and is not tend to watch these films specifically. The traumatic effects of the war and migration process form the main rationale for the relevant choice.

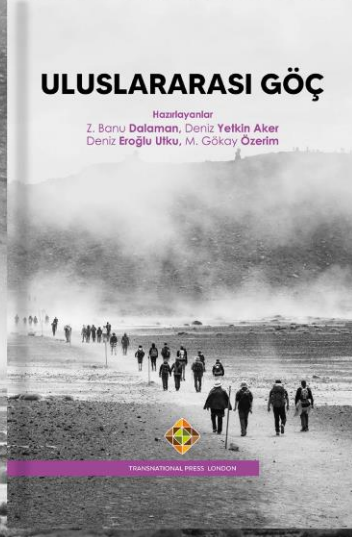
A summary of the assessment within the framework is taken up in the relevant sections; music, cinema, sports, and popular culture tools and other young second-generation immigrants/refugees the opportunity to express their identities and improve their processes of adaptation in the target countries are among the factors that offers. In this context, the level of personal interest develop by some of the Syrian participants contact within the framework of the research towards cinema attracted attention. In order to increase socialization opportunities for young Syrians and to strengthen integration processes; it will be important for policy makers, local managers, universities, non-governmental organizations and stakeholders of the cinema sector to strengthen their support on this issue.

TRANSNATIONAL PRESS®
LONDON

ULUSLARARASI GÖÇ

Hazırlayanlar

Z. Banu Dalaman, Deniz Yetkin Aker
Deniz Eroğlu Utku, M. Gökay Özerim

Bu kitap Uluslararası Göç derslerinde temel metin olarak kullanılmak üzere yayınlanmış dergi makaleleri ve kitap bölümleri bir araya getirilerek hazırlanmıştır. Göç kuramlarından, göç politikalarına, göçmen uyumu ve vatandaşlıktan, Türkiye'nin iç ve dış göç deneyimlerine dek pek çok temel konu alanın uzmanlarınca hazırlanmış makaleler ile tartışılmaktadır. Altı kısım olarak hazırlanan kitapta öğrencilerin çalışmasını destekleyecekleri okuma listeleri de sunulmuştur. Kitabın ana temaları BİRİNCİ KISIM: Göç ve Temel Kavramlar, İKİNCİ KISIM: Kuramsal Açıklamalar, ÜÇÜNCÜ KISIM: Göç, Güvenlik, Biyo-politika, DÖRÜNCÜ KISIM: Türkiye ve Göçler, BEŞİNCİ KISIM: Politika ve uyum ve ALTINCI KISIM: Güncel Tartışmalardan oluşmaktadır.

Karton Kapak: ISBN: 978-1-80135-034-1 | **Yayın Tarihi:** 17 Şubat 2021

*E-kitaplar [GooglePlay](#), [Amazon](#) ve [Talebe.com](#) dan çevrimiçi olarak sipariş edilebilir.

talebe.com/kitap/uluslararasi-goc/135142

Uluslararası Göç

Yayına Hazırlayanlar: Z. Banu Dalaman, Deniz Yetkin Aker, Deniz Eroğlu Utku, M Gökay Özerim

Yayın tarihi: 17.02.2021

